

Merenje protoka u otvorenim tokovima – Projektovanje mernog suženja

Merenja u hidrotehnici

6. Vežba

Miloš Milašinović

doc. dr Damjan Ivetić

prof. dr Dušan Prodanović

doc. dr Nemanja Branisljević

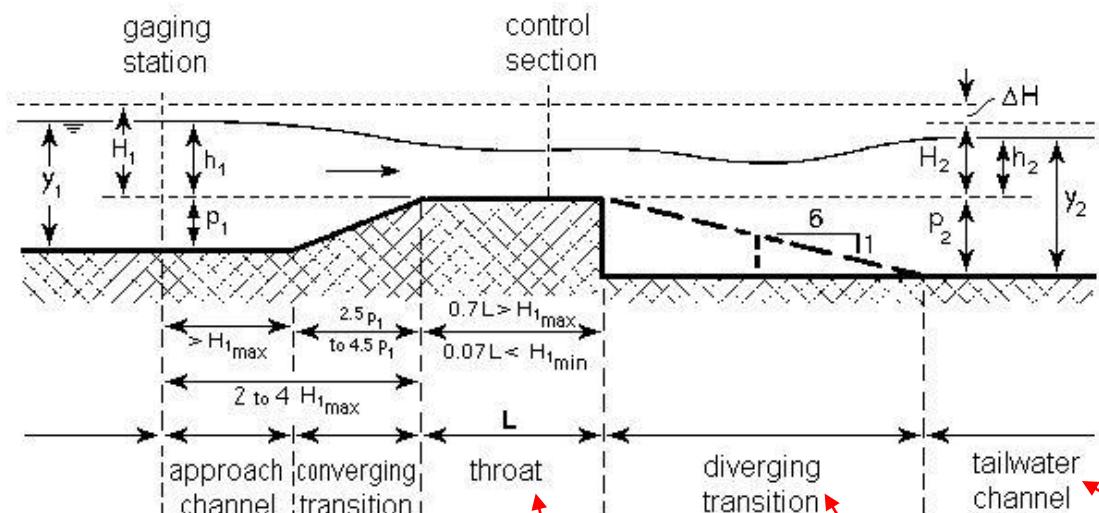

MERENJE OSNOVNIH VELIČINA U HIDROTEHNICI

- Merenje pritiska: pijezorezistivni, kapacitivni, induktivni senzori
 - Merenje nivoa vode: ultrazvučni senzori, senzori pritiska + preračunavanje
 - Merenje brzine: UZV, EM, hot-wire i hot-film, ...
 - Merenje protoka: volumetrijsko, UZV, EM, **suženja...**
- + merenje kvaliteta vode: pH, mutnoća, elektroprovodnost

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Merno suženje – merenje protoka u otvorenim tokovima na osnovu merenja jedne ili dve dubine

Koju dubinu meriti i kako?

Prilazna – uzvodna
deonica

Prelazna deonica

Grlo - suženje

Proširenje – vraćanje
na geometriju kanala

Nizvodna deonica

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Merno suženje – kako meriti protok preko dubine?

- Potrebno je ustanoviti koja dubina se meri i koja je funkcionalna zavisnost protoka od dubine
- Funkcionalna zavisnost $Q=f(h)$ poznata za kritičnu dubinu (preko Frudovog broja)
- Merno suženje omogućava formiranje kritične dubine h_{kr}
- **Da li se u suženju zna gde je tačno kritična dubina?!**

Ne znamo gde je tačno kritična dubina, ne možemo da je izmerimo,
ali znamo da se javlja negde u suženju!!!

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Merno suženje – kako meriti protok preko dubine?

- Ne meri se dubina u suženju, već se meri dubina uzvodno
- Miran režim uzvodno - manja neodređenost pri merenju dubine
- Funkcionalna zavisnost $Q=f(h_{uzv})$ – na osnovu Bernulijeve jednačine od preseka uzvodno do preseka u suženju
- Samo se uzima lokalni gubitak energije

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Merno suženje – kako meriti protok preko dubine?

Cilj – meriti dubinu užvodno h_1 , i na osnovu $Q=f(h_1)$ dobiti protok

$$h_1 + \frac{Q^2}{2gA_1^2} = h_2 + \frac{Q^2}{2gA_2^2}(1 + \xi)$$

$$F_{r,2} = \frac{Q^2 B_2}{g A_2^3} = 1$$

h_1, h_2 – užvodna dubina i dubina na suženju

Q – protok

A_1, A_2 – površine poprečnih preseka

ξ - koeficijent lokalnog gubitka na suženju

Kombinacijom ove dve jednačine i rešavanjem po h_1 dobija se funkcionalna zavisnost (jednoznačna veza) između protoka Q i dubine **uzvodno** od suženja h_1

$$Q = f(h_1)$$

Kriva protoka

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Kako isprojektovati merno suženje?

- Odrediti dužinu prilazne deonice, dužinu uzvodne prelazne deonice, dužinu suženja (i visinu praga u suženju), dužinu i nagib nizvodne prelazne deonice i eventualno dubinu ukopavanja nizvodne deonice
- Uslovi za projektovanje – da se u opsegu između minimalnog i maksimalnog predviđenog Q , i pri odgovarajućim nizvodnim graničnim uslovima javi nepotopljeno tečenje u suženju

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Kako is projektovati merno suženje?

- Da bi projekat bio kompletan, potrebno je predvideti način merenja nivoa u preseku uzvodno i neodređenost takvog merenja
- Formirati i krivu protoka za suženje

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Kako isprojektovati merno suženje?

- Projektovanje se radi u besplatnom softveru pod nazivom
WinFlume - USBR

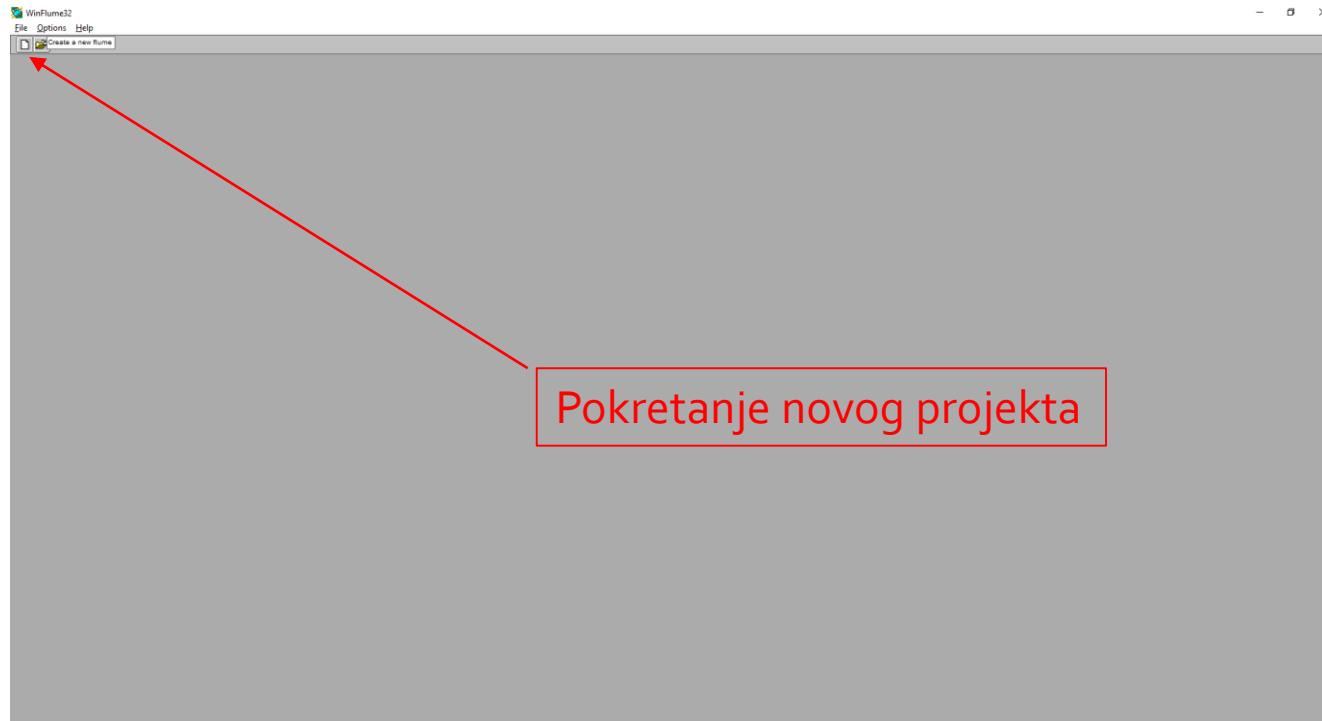

Link za download

<https://www.usbr.gov/tsc/techreferences/computer%20software/software/winflume/32bitwinflumedownload.html>

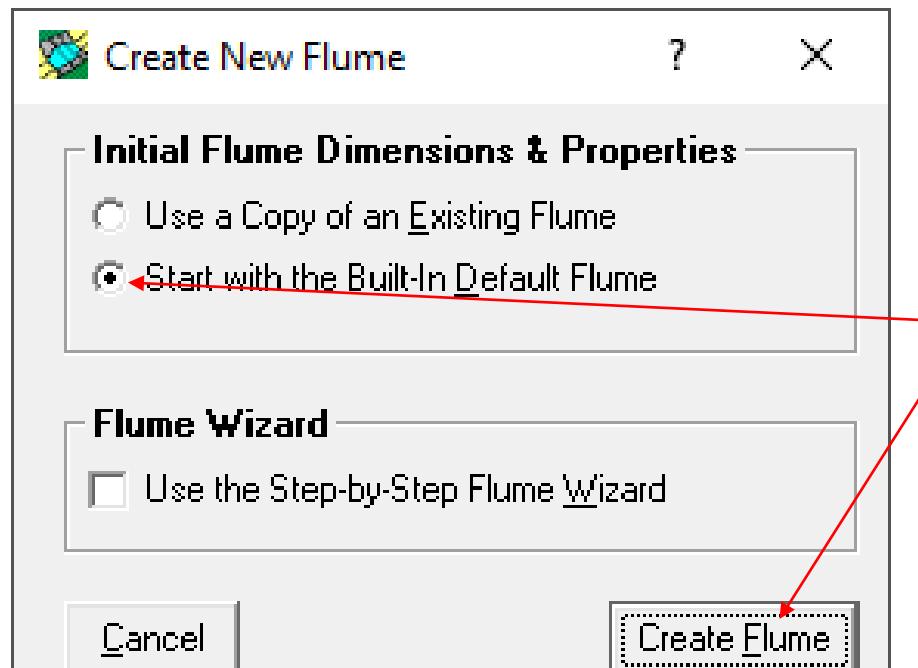
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Pokretanje programa i podešavanja

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

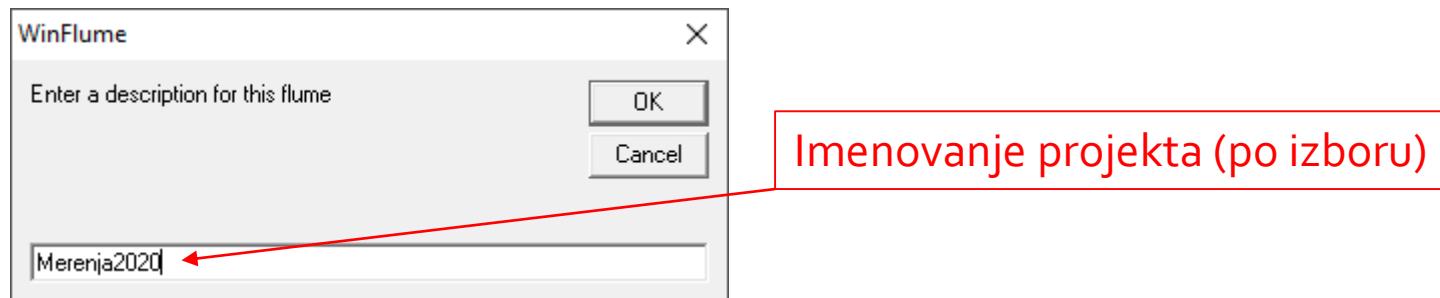
WinFlume – Pokretanje programa i podešavanja

Pokretanje novog projekta
od početka

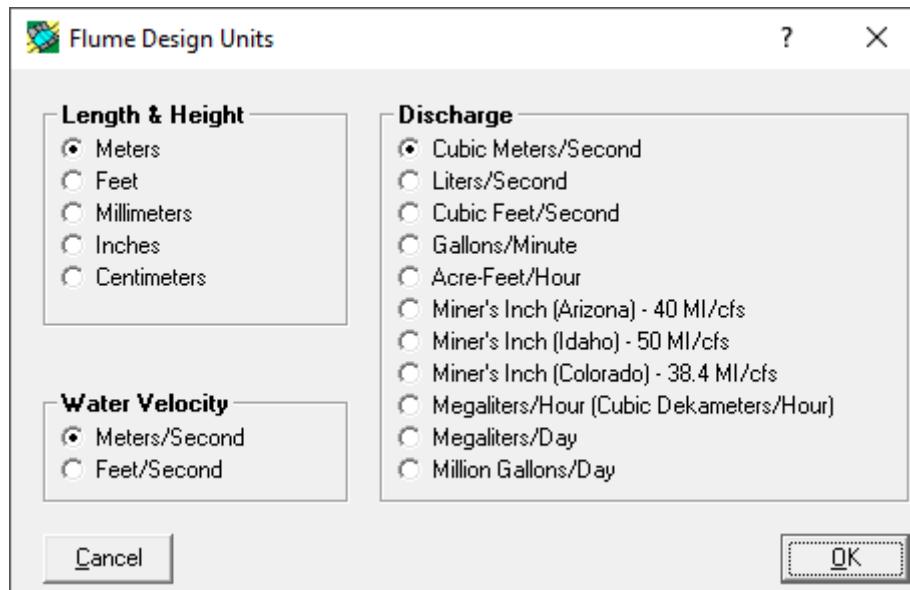
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Pokretanje programa i podešavanja

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

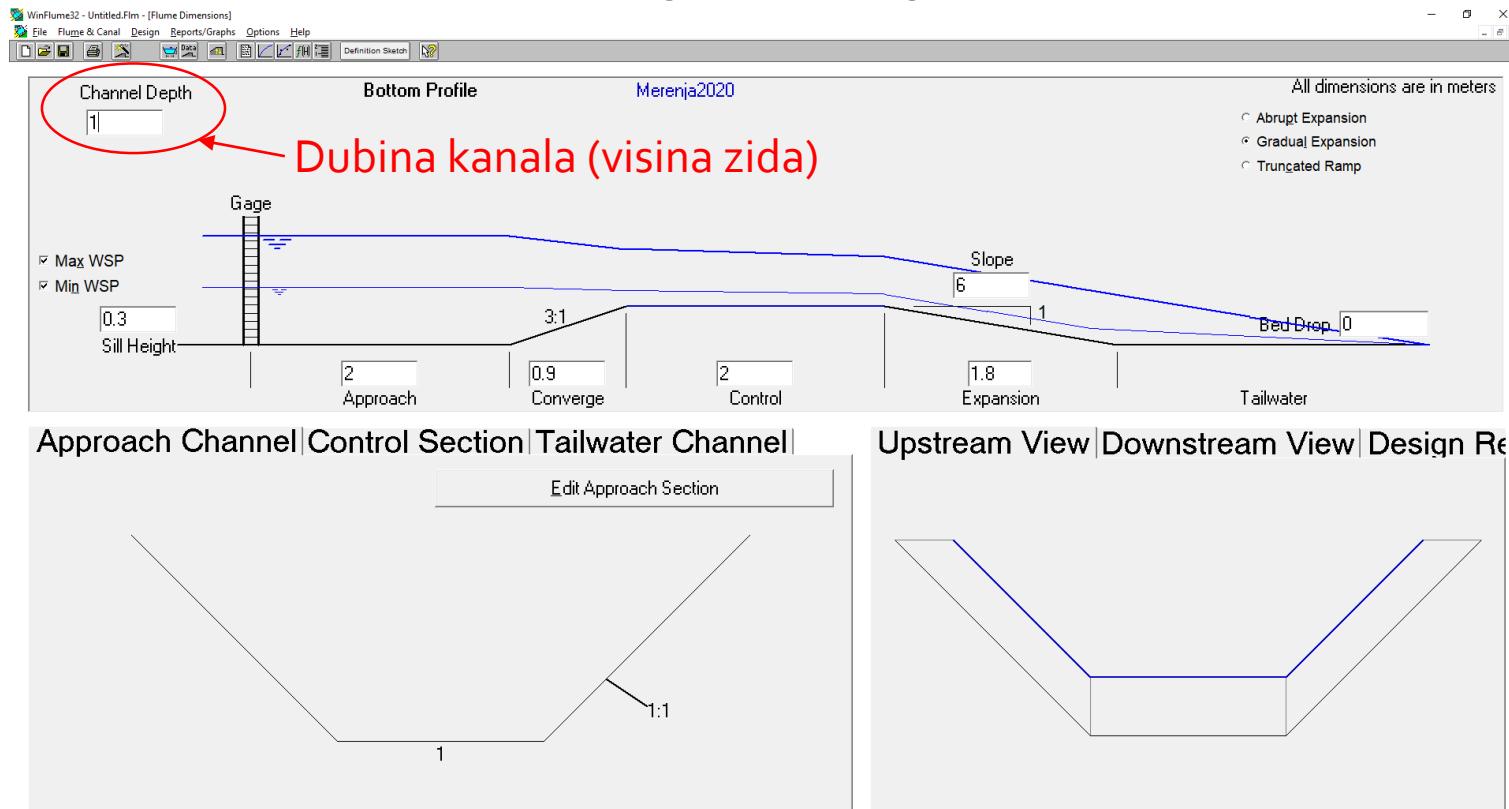
WinFlume – Pokretanje programa i podešavanja

Podešavanje metričkog sistema

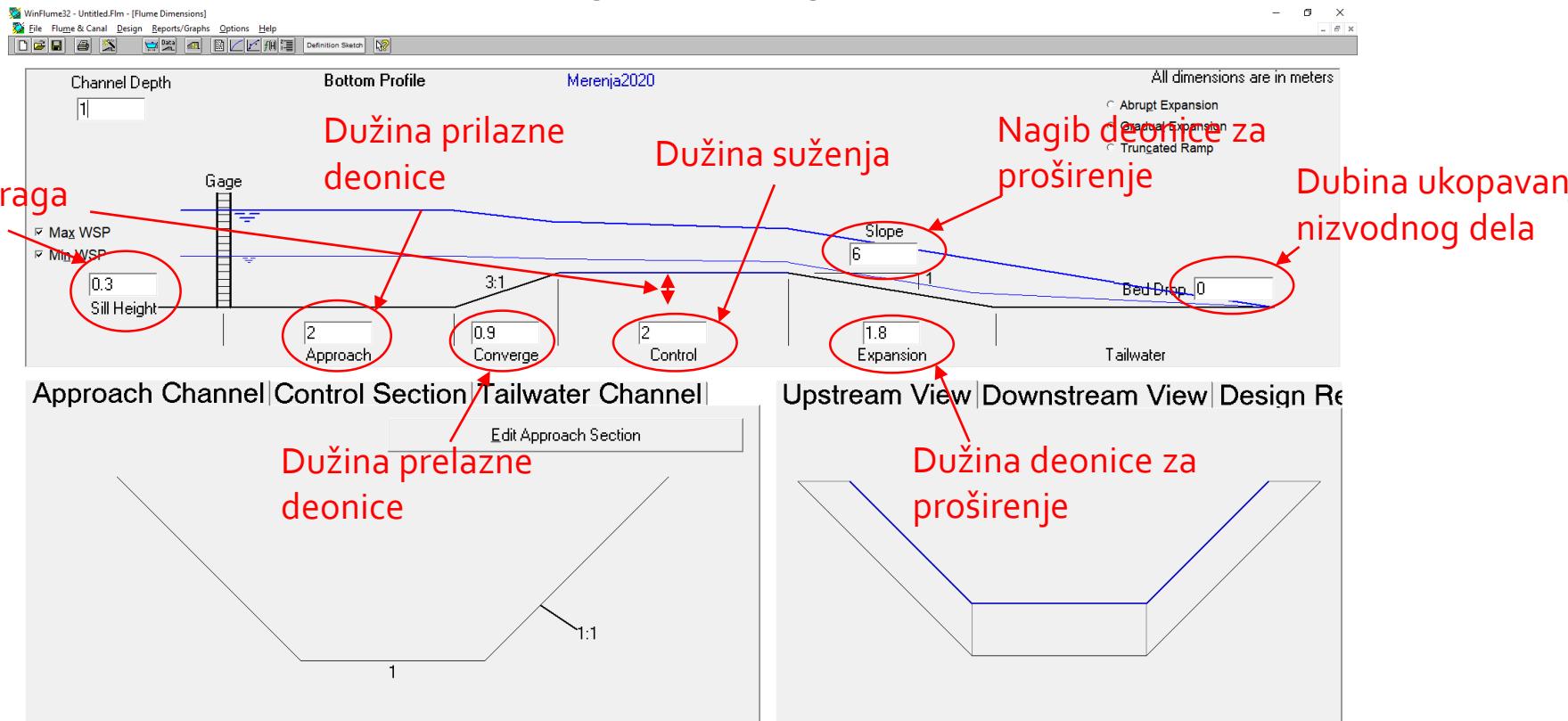
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje - situacija

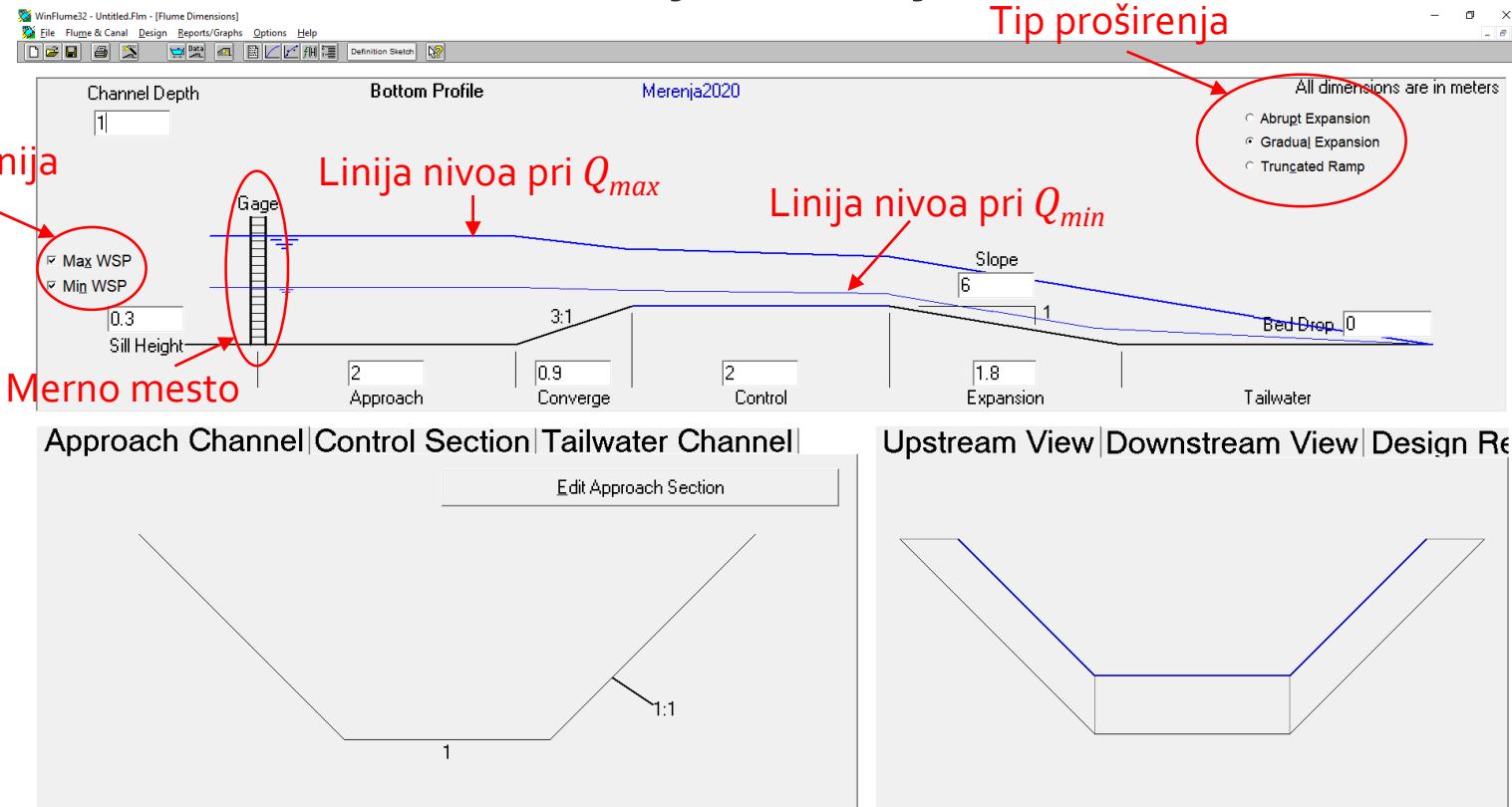
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje - situacija

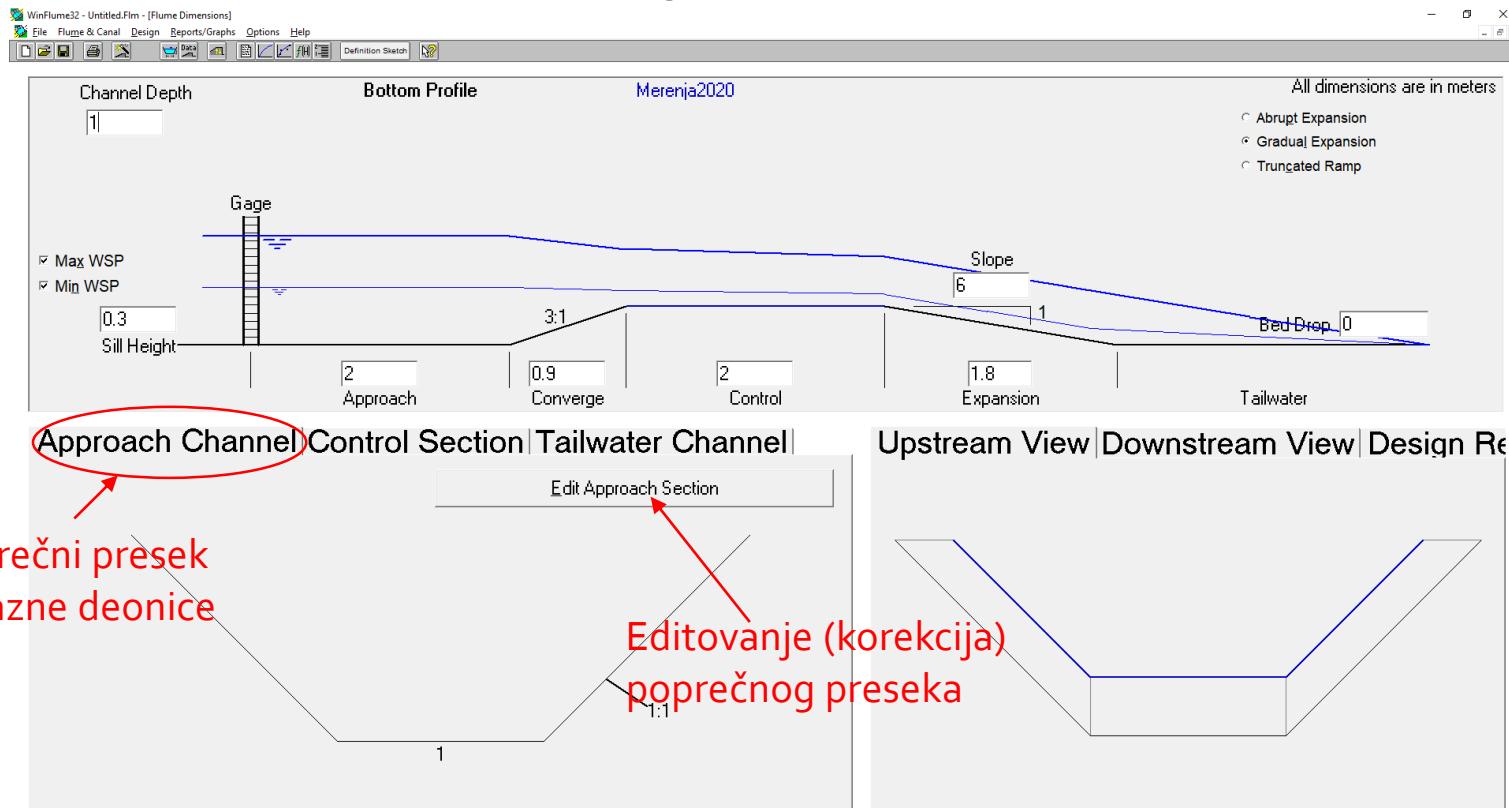
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje - situacija

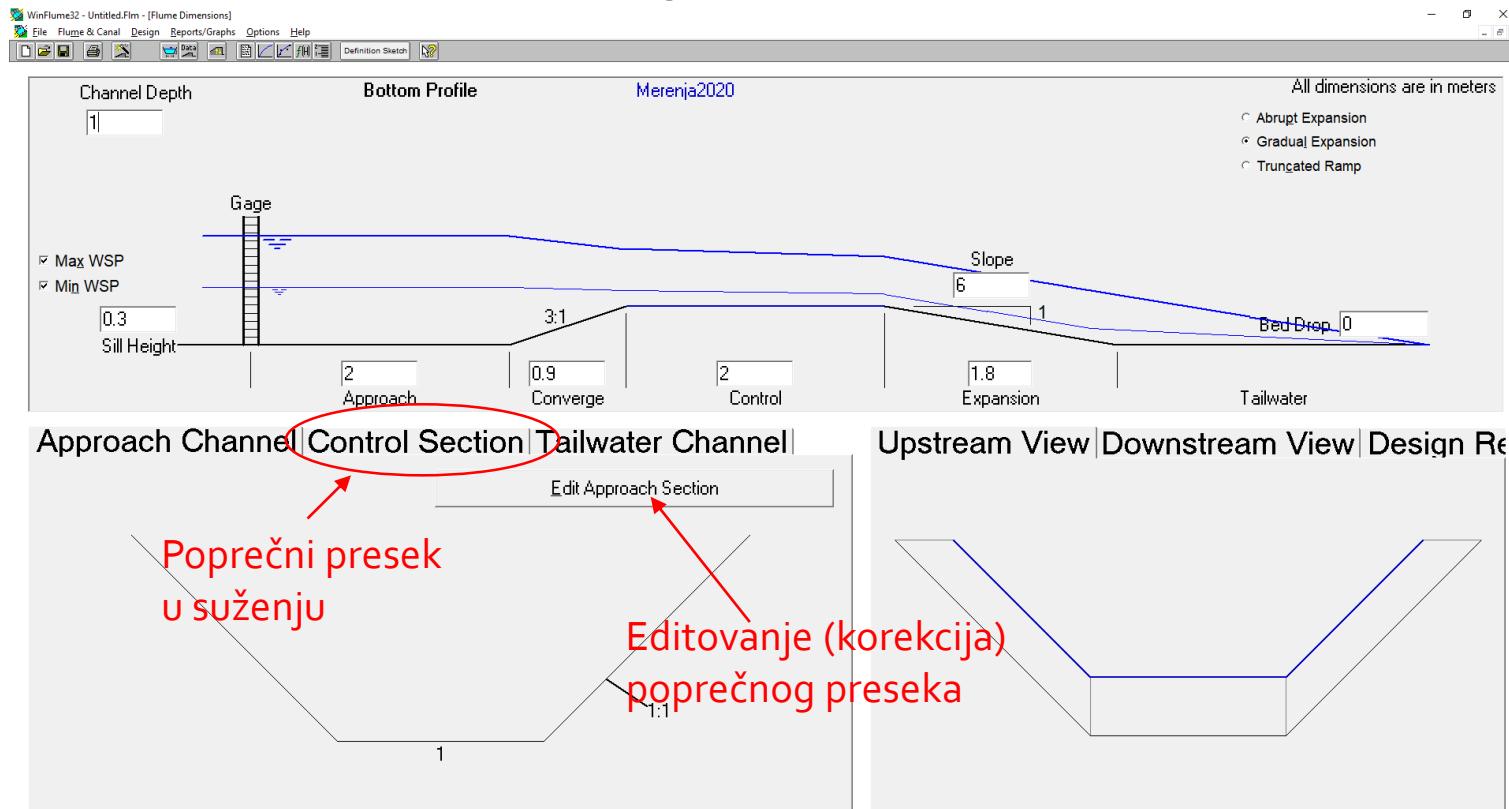
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje – poprečni preseci

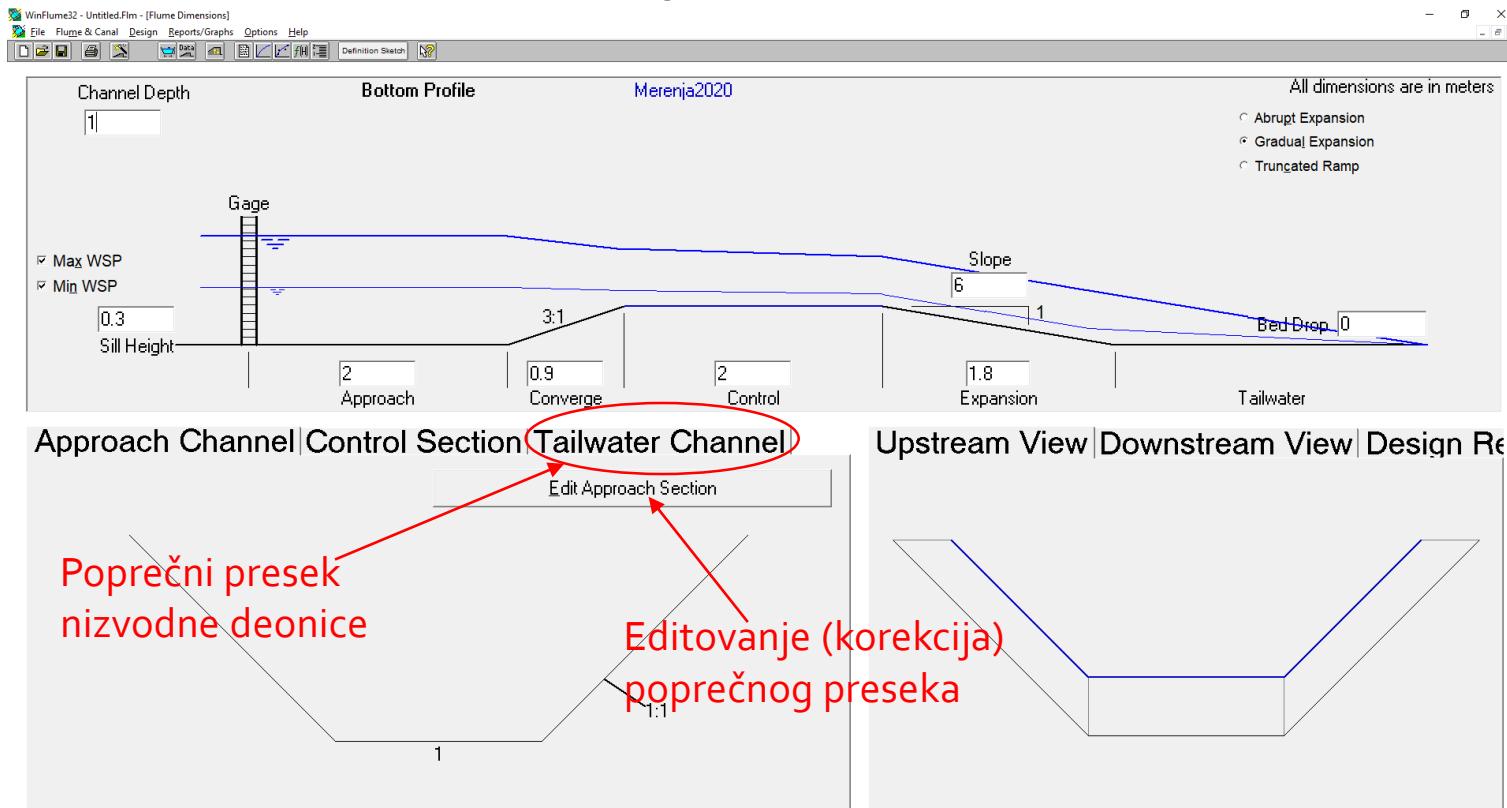
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje – poprečni preseci

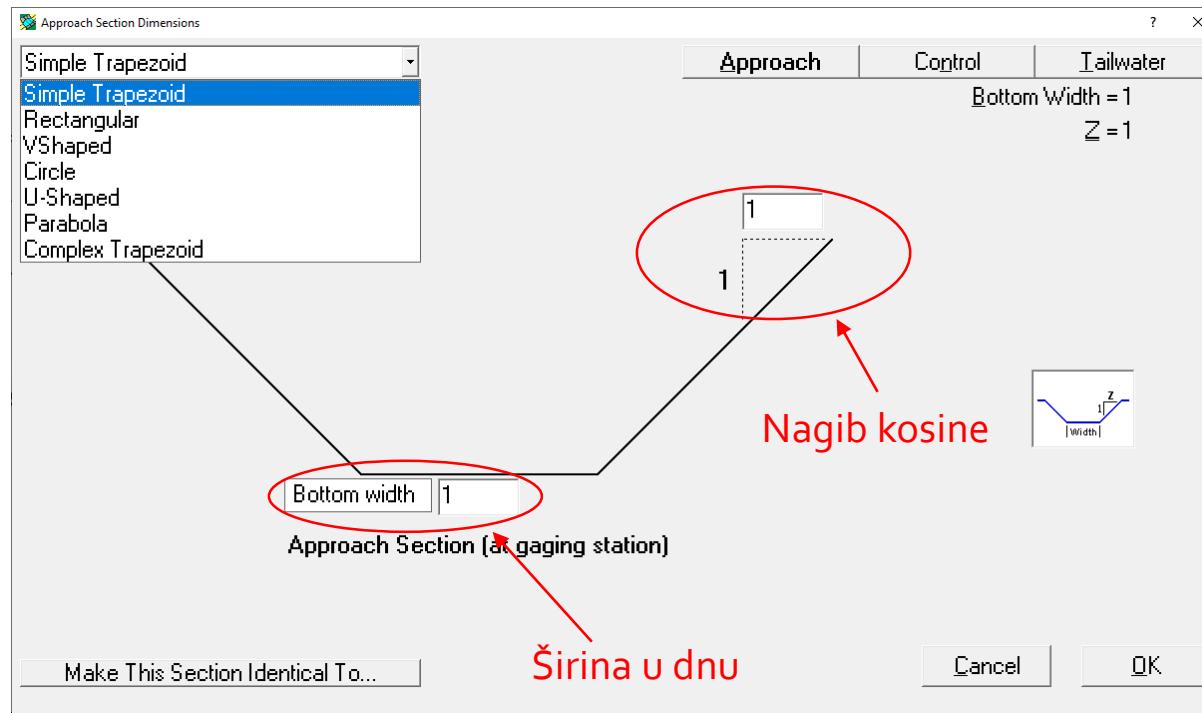
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje – poprečni preseci

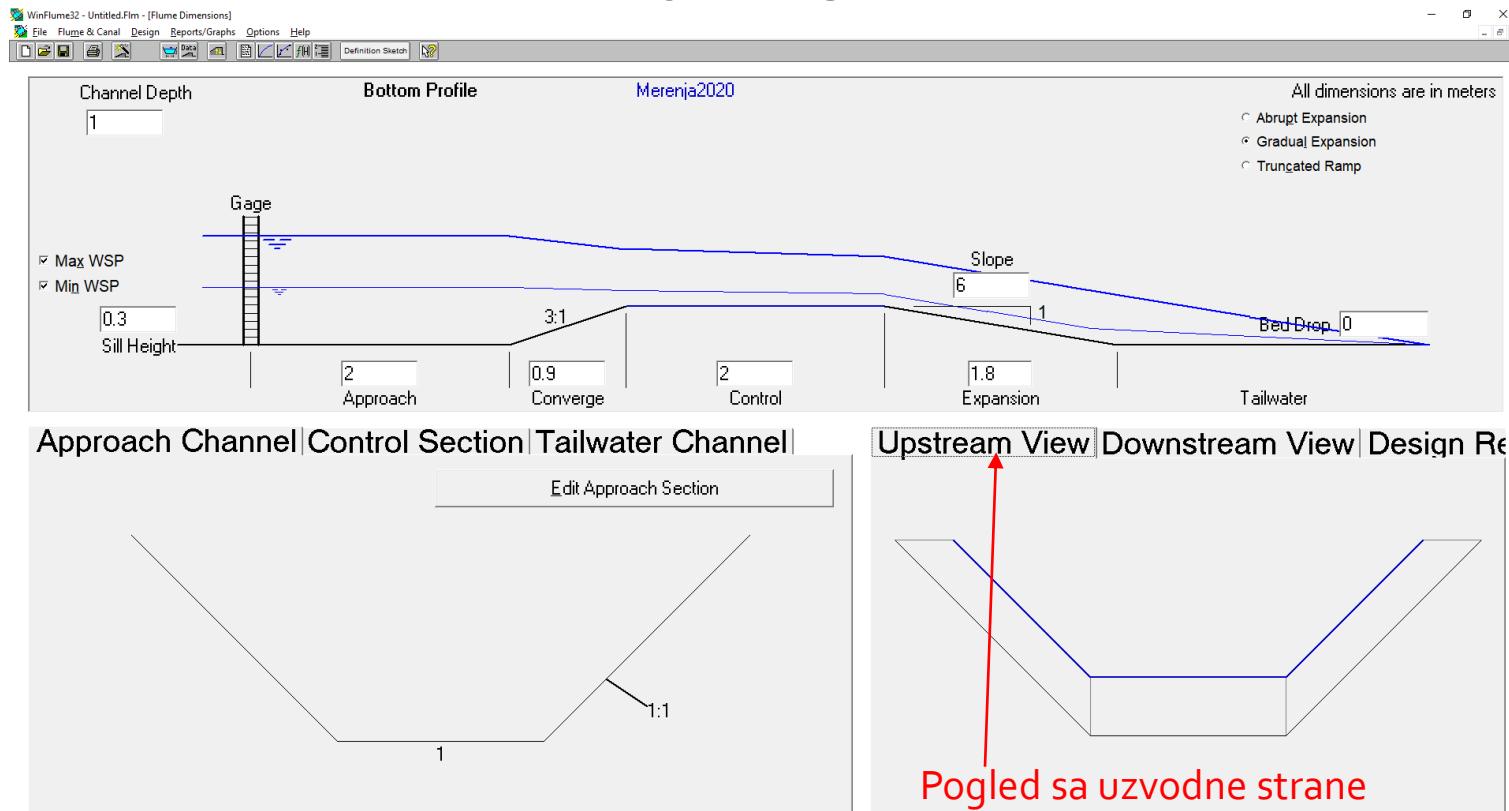
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje – poprečni preseci

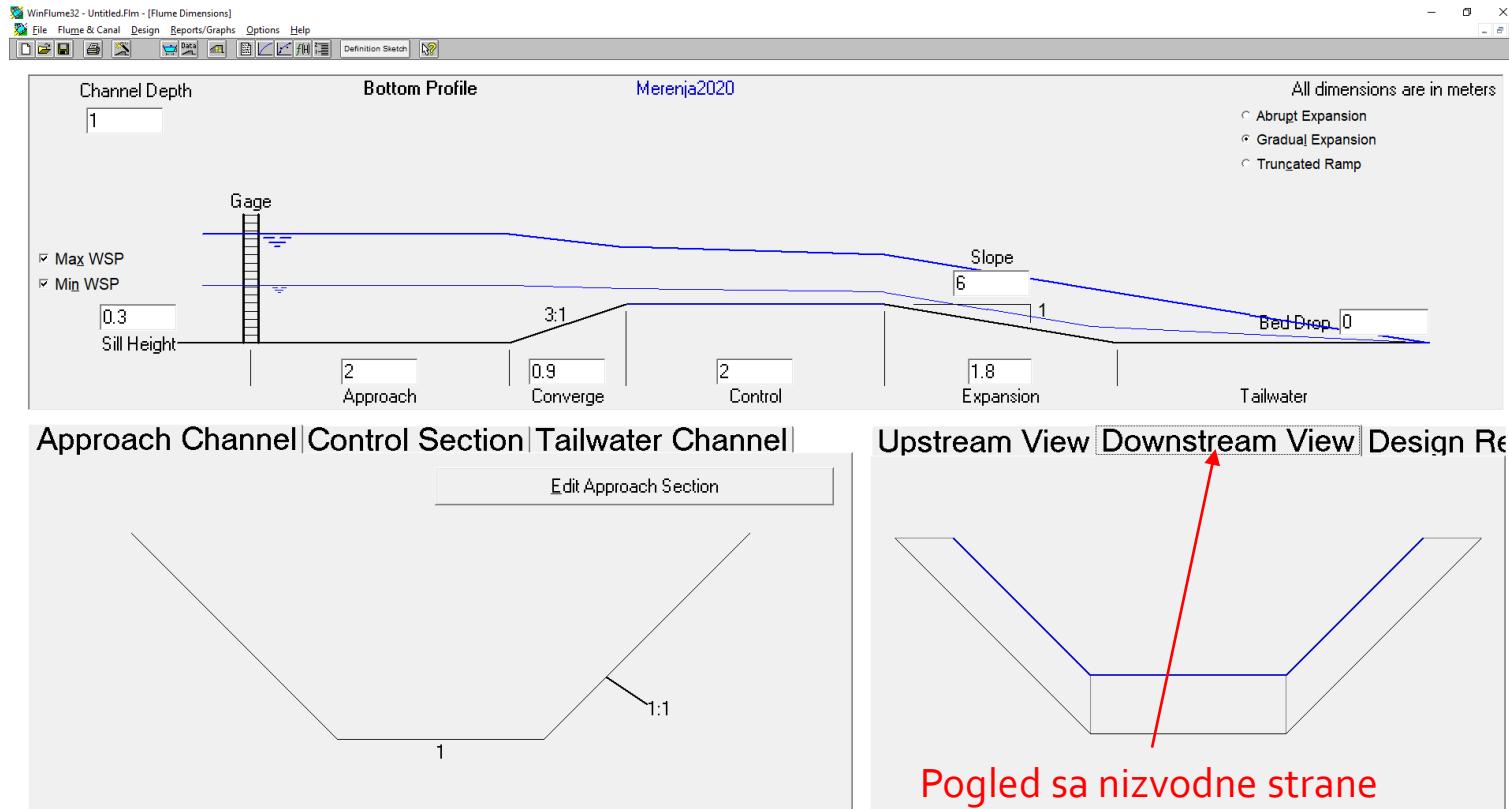
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje - pogled

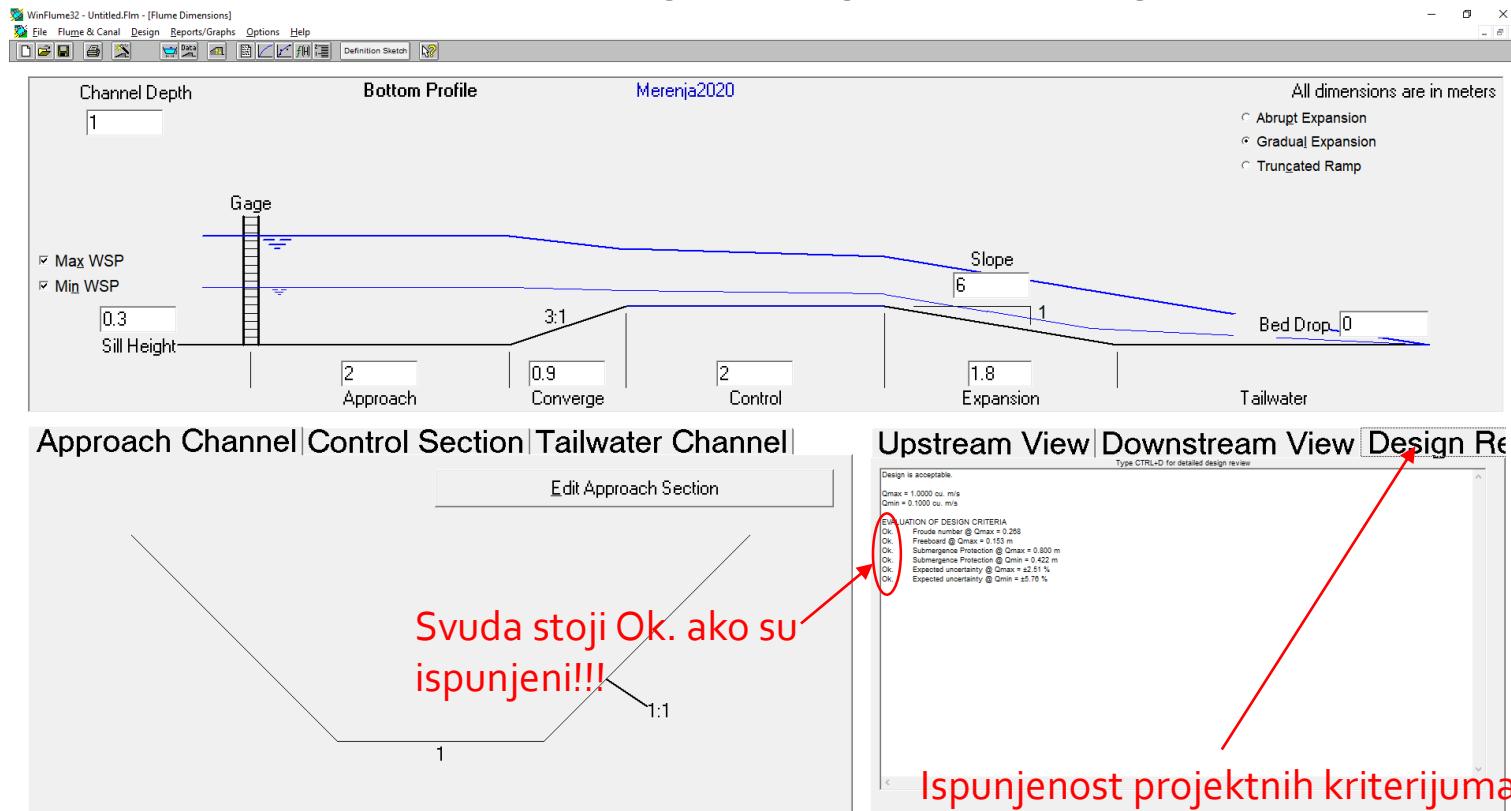
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje - pogled

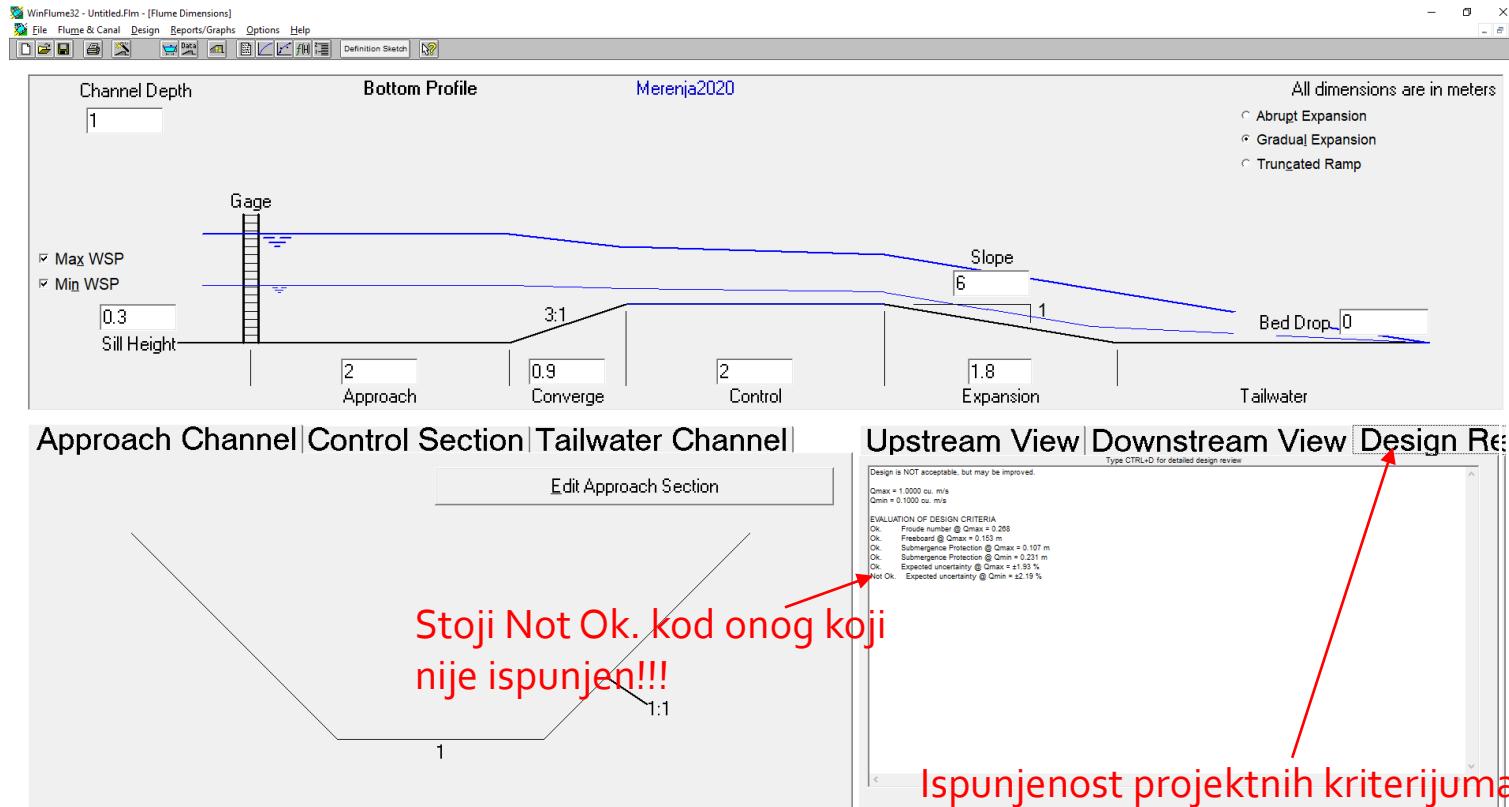
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje – projektni kriterijumi

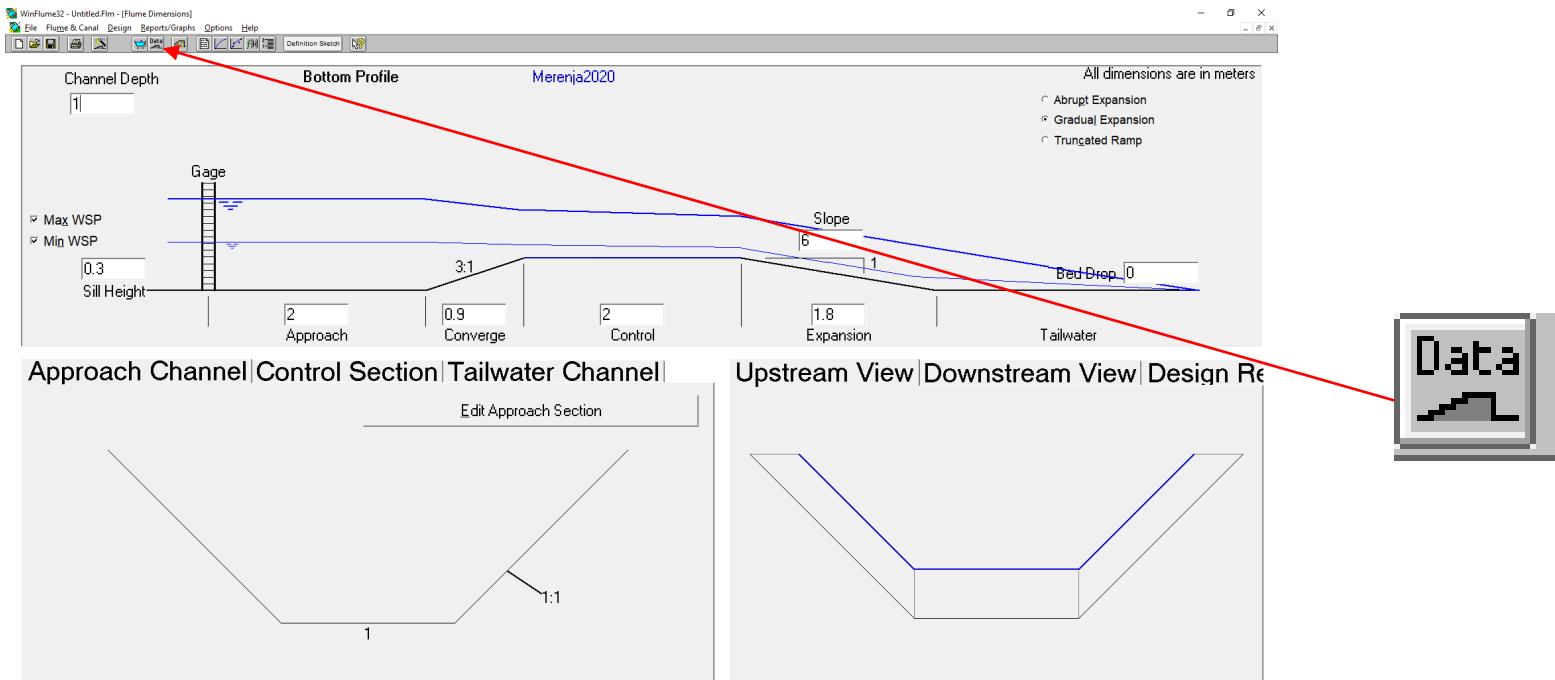
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Radno okruženje – projektni kriterijumi

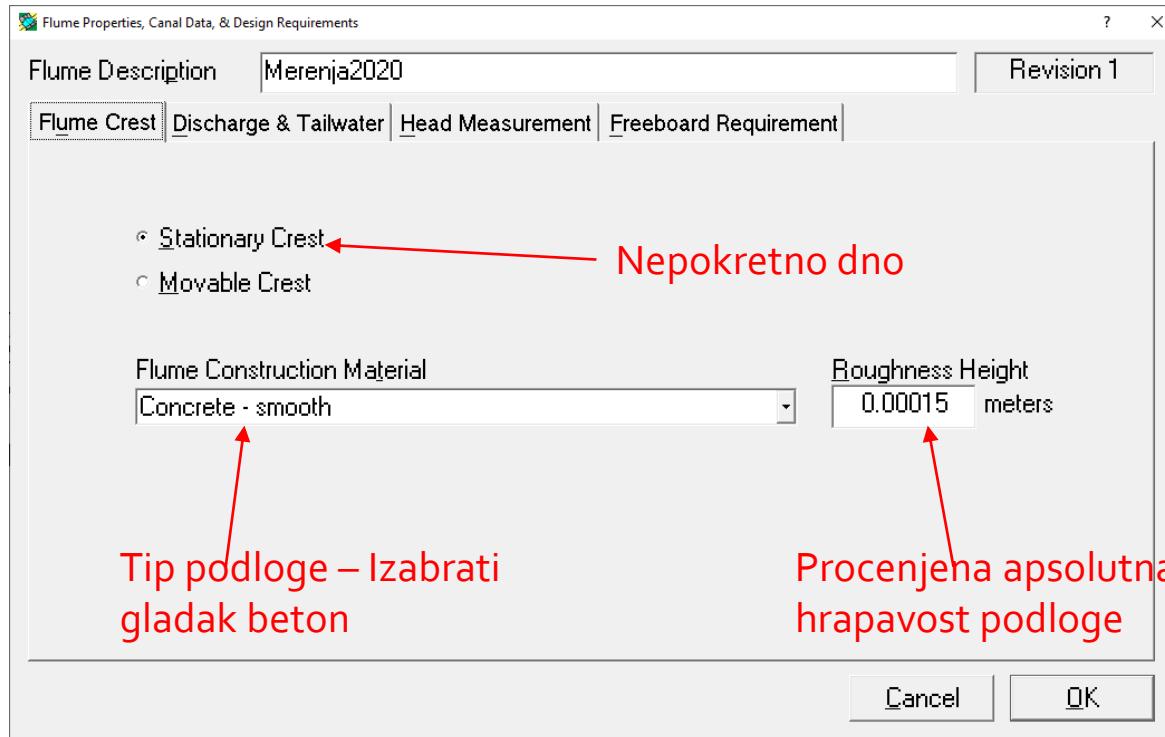
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Unos podataka za projektovanje

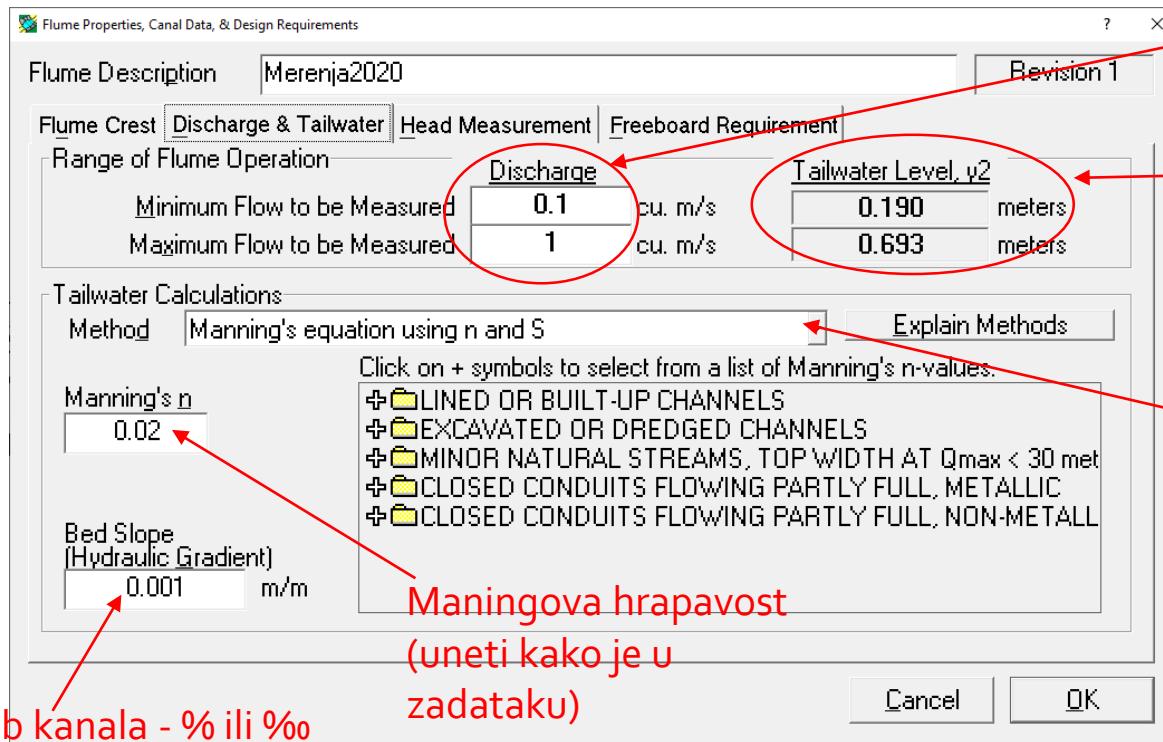
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Unos podataka za projektovanje – tip podlage

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Unos podataka za projektovanje – tip podlage

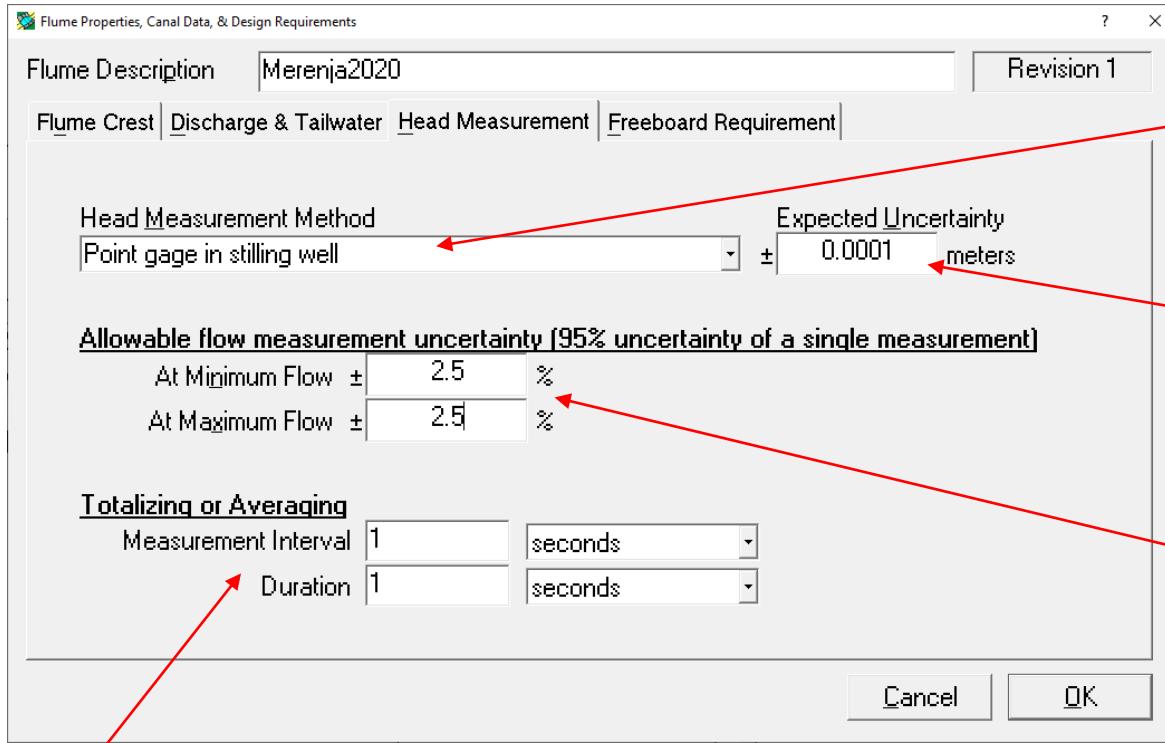
Min i Max protok

Dubine nizvodno za
 Q_{min} i Q_{max}

Dobijaju se na osnovu
Šezi-Manigove
jednačine

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

Period uzorkovanja nivoa
– može da ostane 1s.

Merni instrument za
merenje dubine h_1

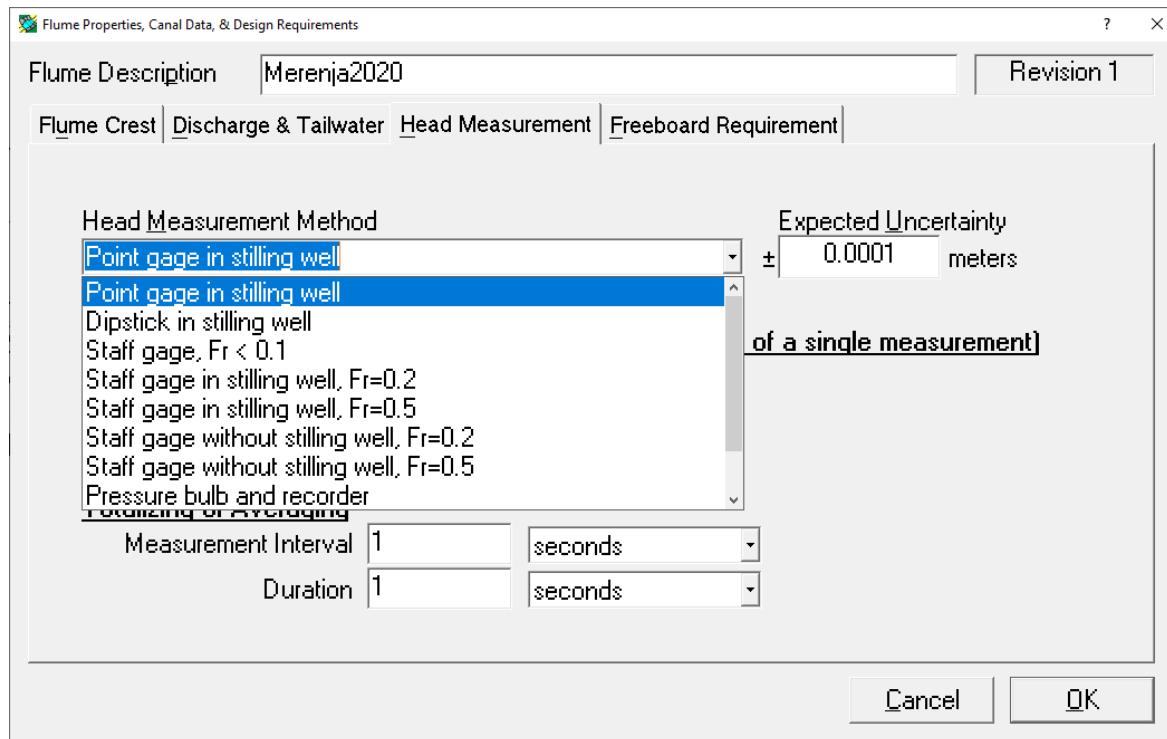
Očekivana apsolutna
(statistička)
neodređenost merenja
izabranim instrumentom

Tražena maksimalna,
relativna, neodređenost
merenja protoka –
zadato u zadatu

Na osnovu izabranog mernog instrumenta, softver metodama
propagacije neodređenosti računa neodređenost merenja $Q!!!$

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

Merna igla

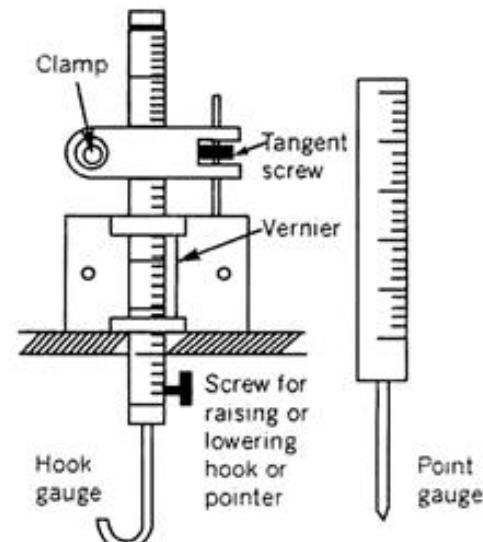
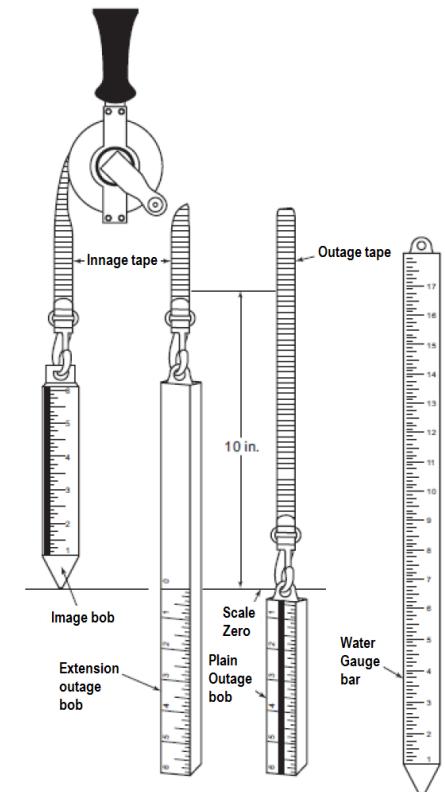
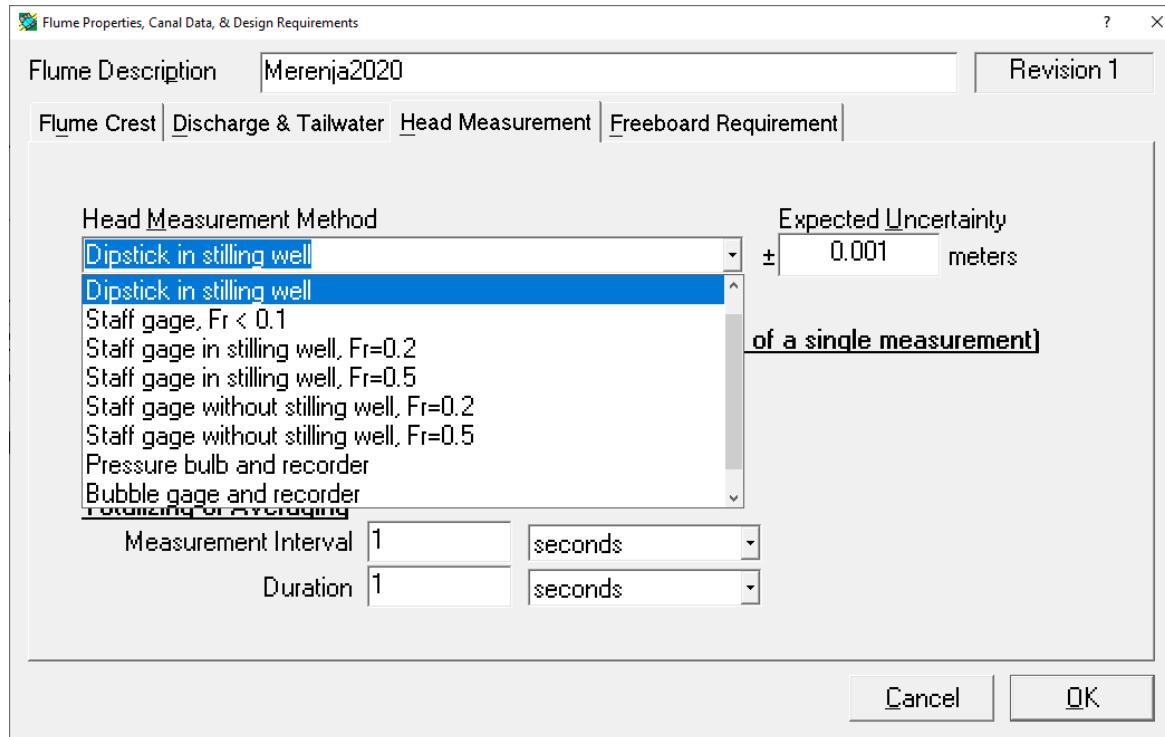

Fig. 15.5. Hook and point gauges.

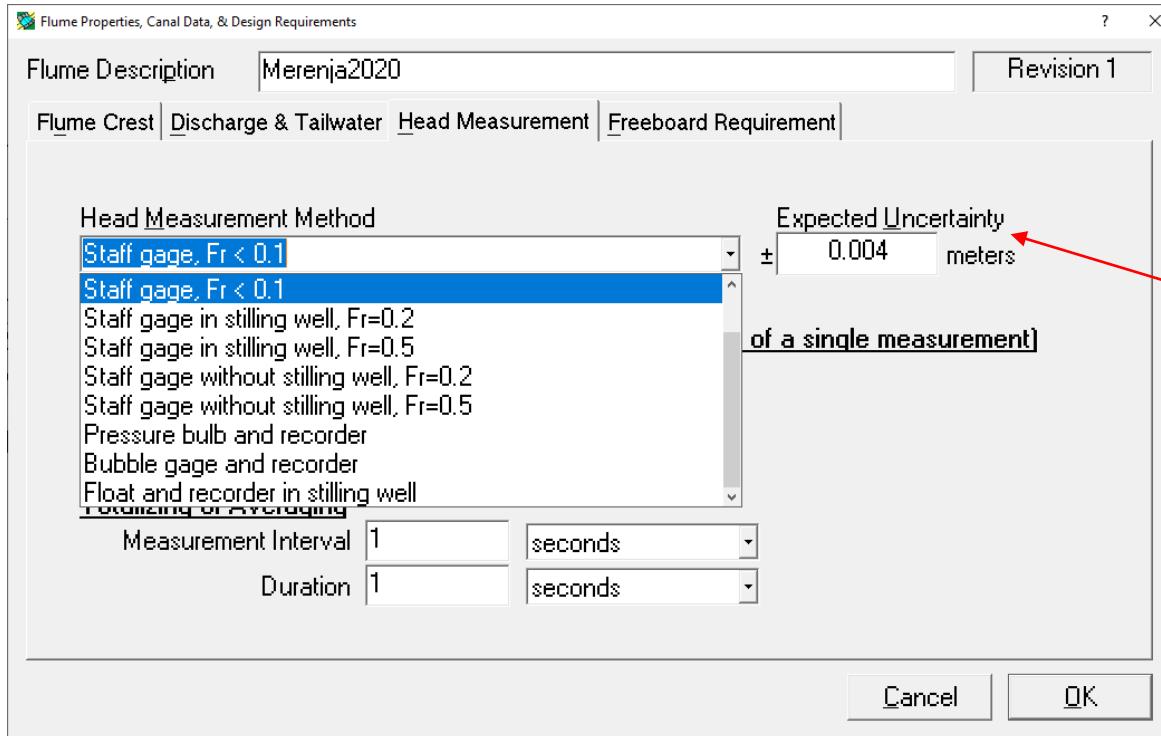
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

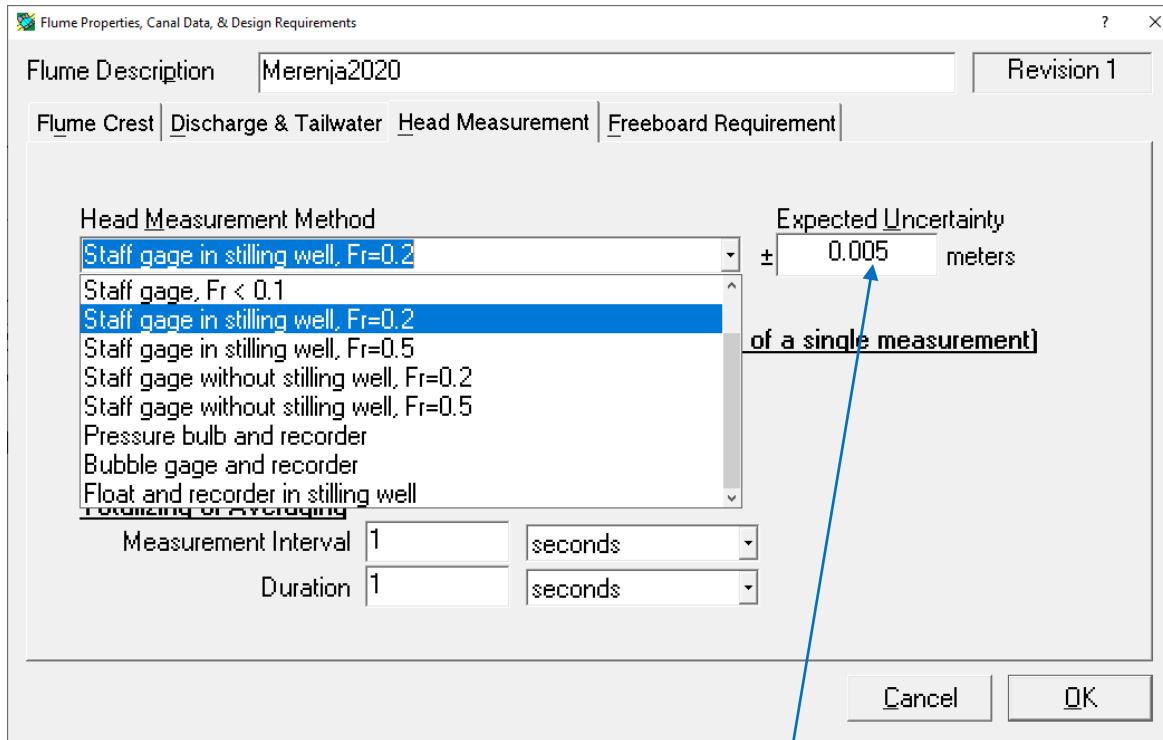
Vodomerna letva
direktno u kanalu - pri
Frudovim brojevima
manjim od 0,1

Očekivana
nedređenost je samo
ako su ispunjeni
hidraulički uslovi (Fr
broj)

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

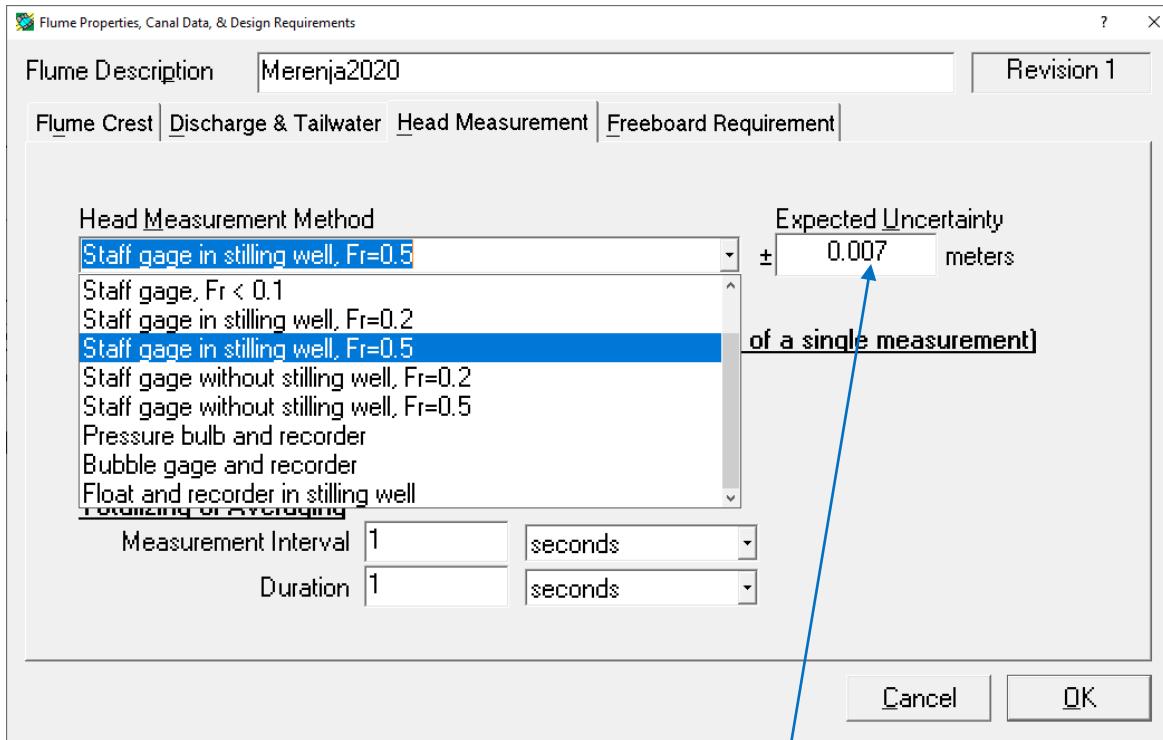
Vodomerna letva u umirujućem bunaru pri Frudovim brojevima oko 0,2

Obratiti pažnju da se sa povećanjem brzine toka (Frudovog broja) povećava očekivana neodređenost merenja nivoa – zbog većih oscilacija nivoa

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

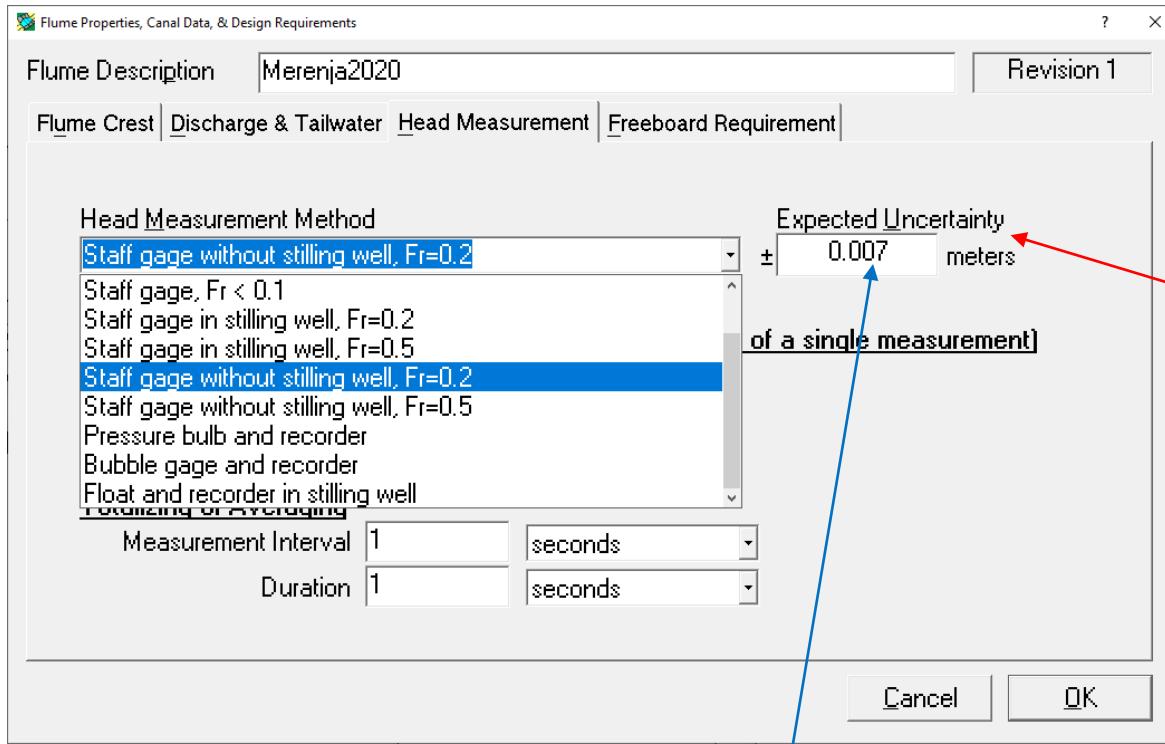
Vodomerna letva u umirujućem bunaru pri Frudovim brojevima oko 0,5

Obratiti pažnju da se sa povećanjem brzine toka (Frudovog broja) povećava očekivana neodređenost merenja nivoa – zbog većih oscilacija nivoa

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

Vodomerna letva
direktno u kanalu - pri
Frudovim brojevima
manjim od 0,2

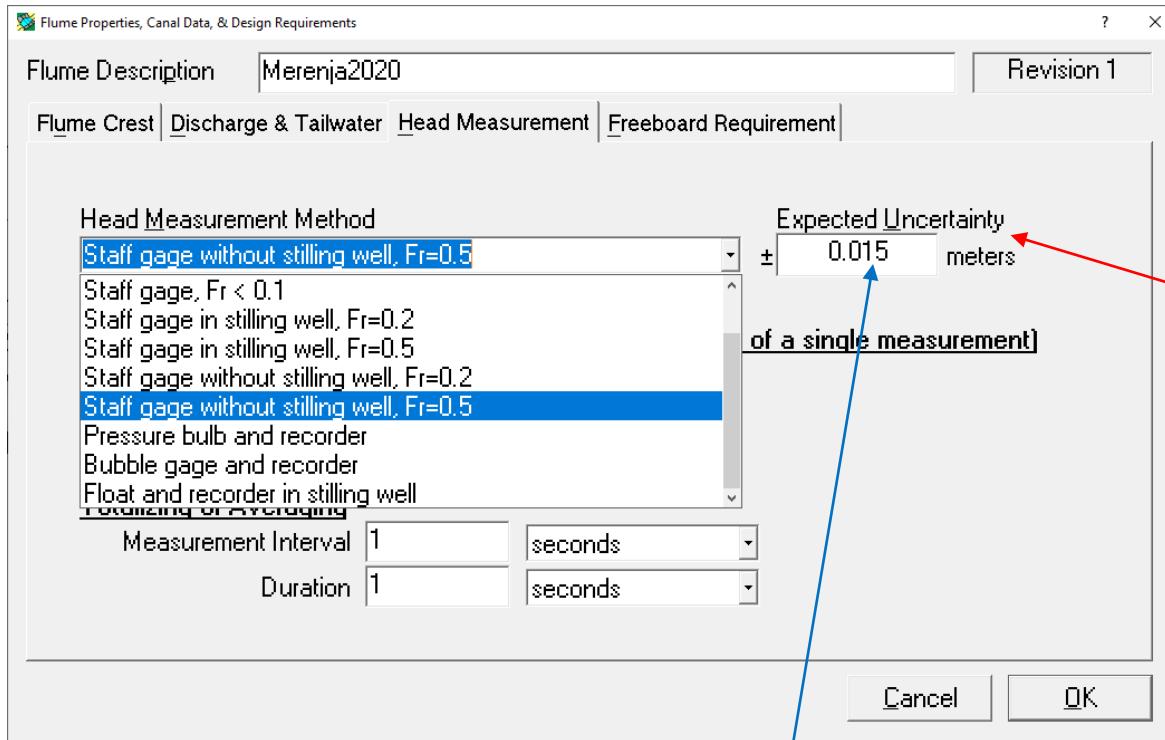
Očekivana
nedređenost je samo
ako su ispunjeni
hidraulički uslovi (Fr
broj)

Obratiti pažnju da se sa povećanjem brzine toka (Frudovog broja) povećava očekivana neodređenost merenja nivoa – zbog većih oscilacija nivoa

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

**Vodomerna letva
direktno u kanalu - pri
Frudovim brojevima
manjim od 0,5**

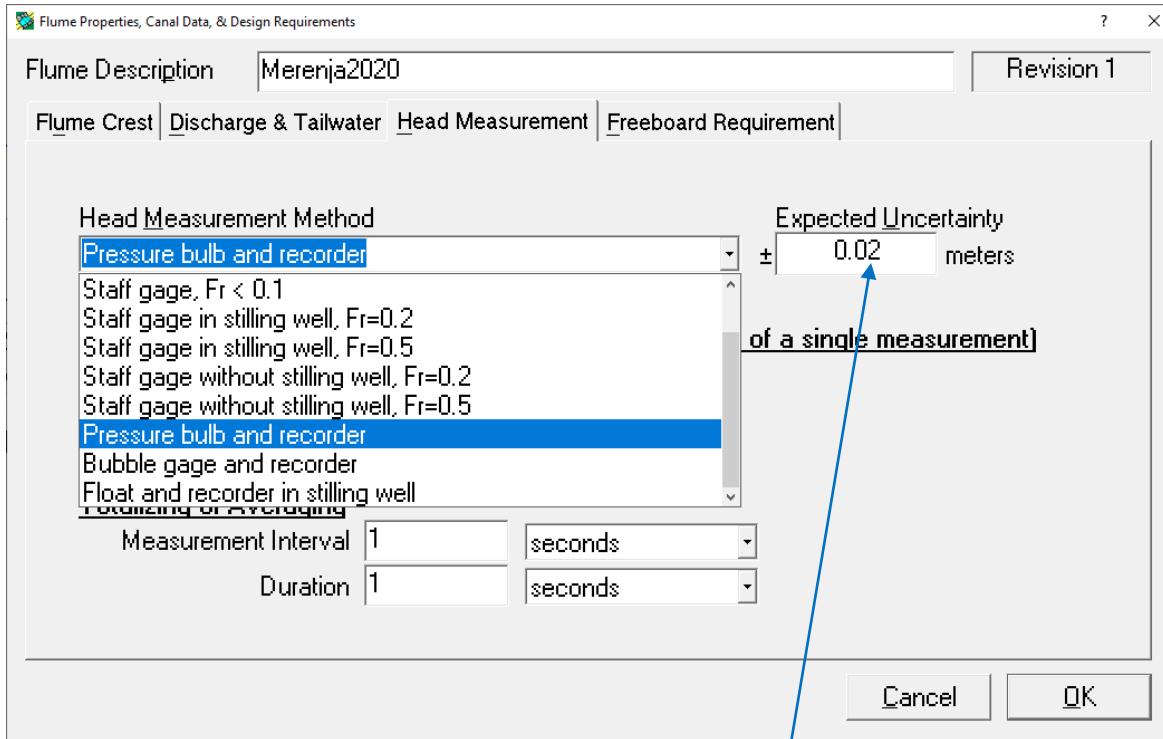
Očekivana
nedređenost je samo
ako su ispunjeni
hidraulički uslovi (Fr
broj)

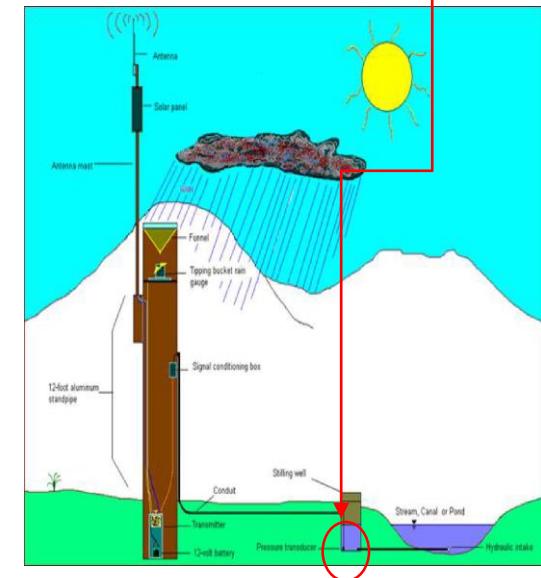
Obratiti pažnju da se sa povećanjem brzine toka (Frudovog broja) povećava očekivana neodređenost merenja nivoa – zbog većih oscilacija nivoa

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

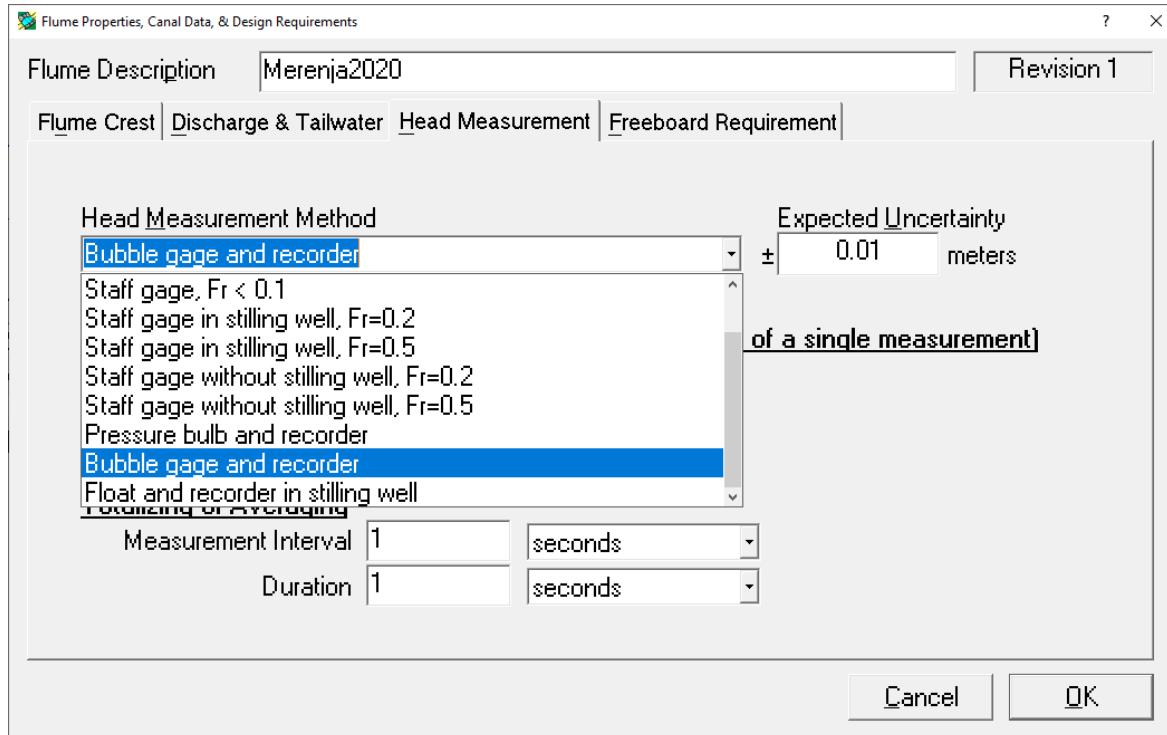
Senzor pritiska na
dnu umirujućeg
bunara

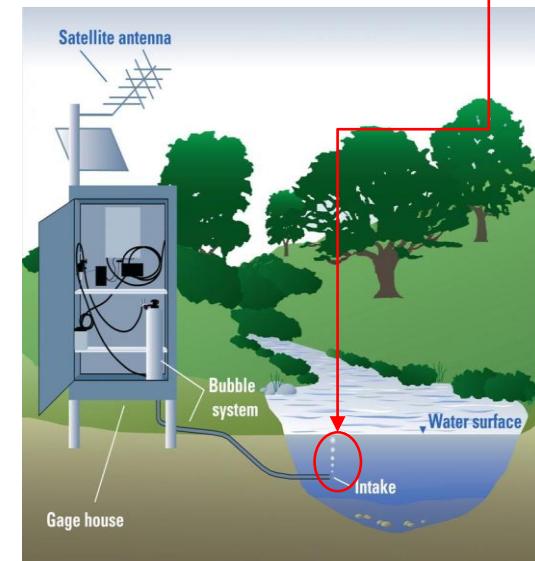
Povećava se neodređenost merenja jer se koristi uređaj sa električnim izlazom koji ima veću neodređenost, ali ima prednost u tome što može da beleži podatke i šalje u bazu

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

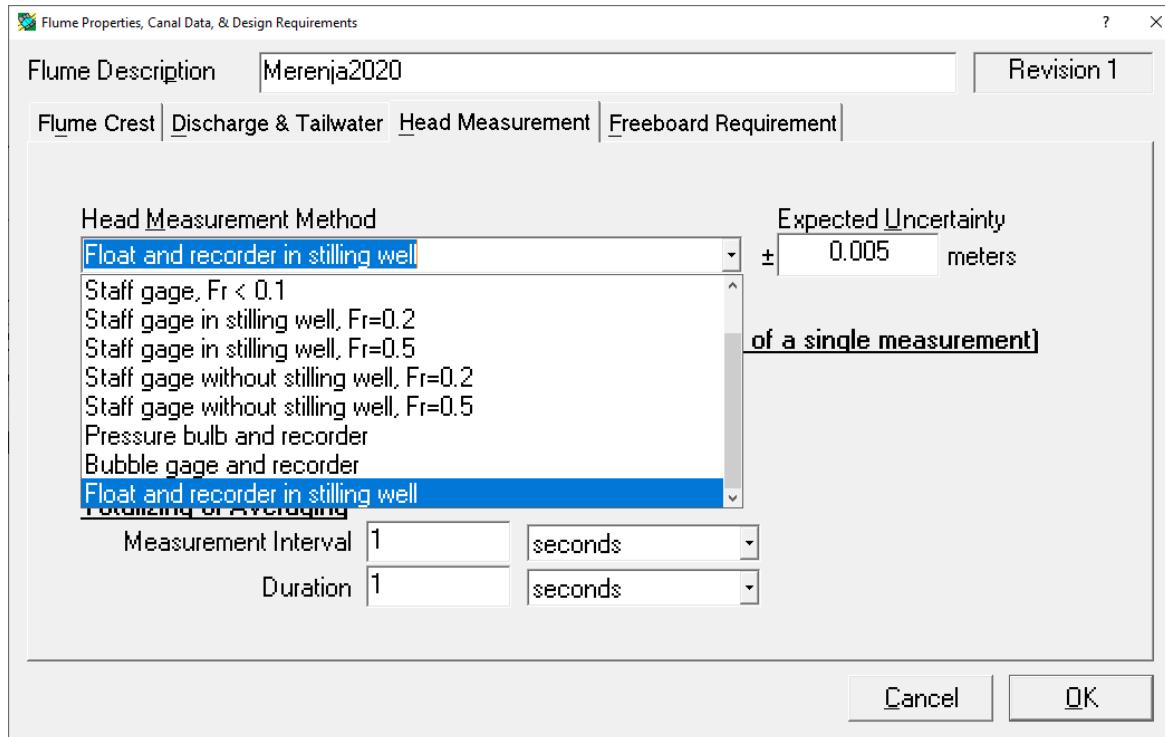

Pneumatska metoda
merenja dubine
Pogledati predavanja

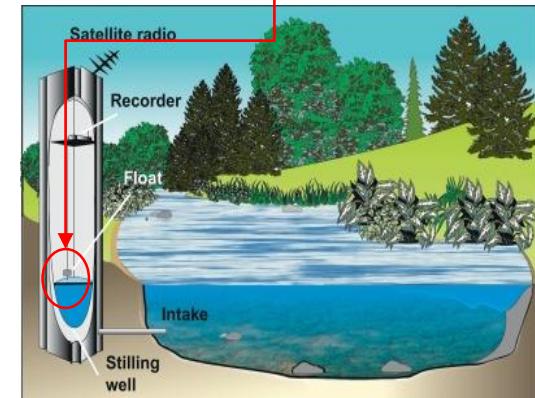

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Izbor načina merenja nivoa

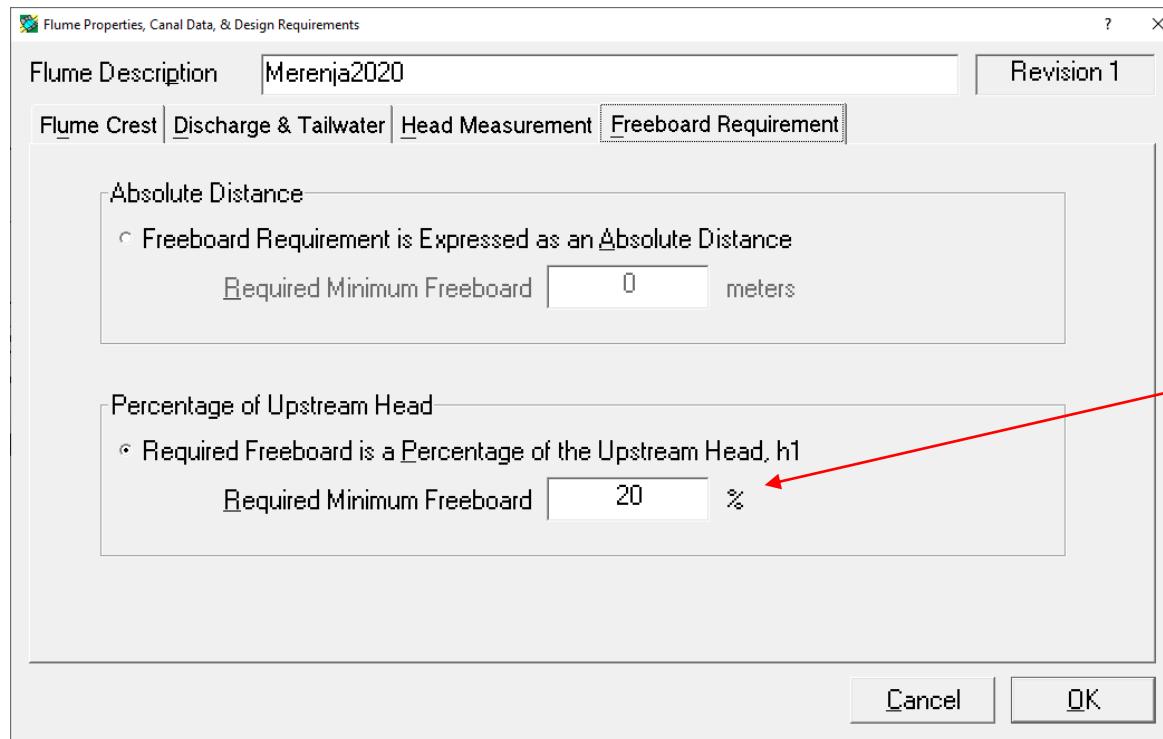

**Merenje promene
položaja plovku na
površini vode**

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

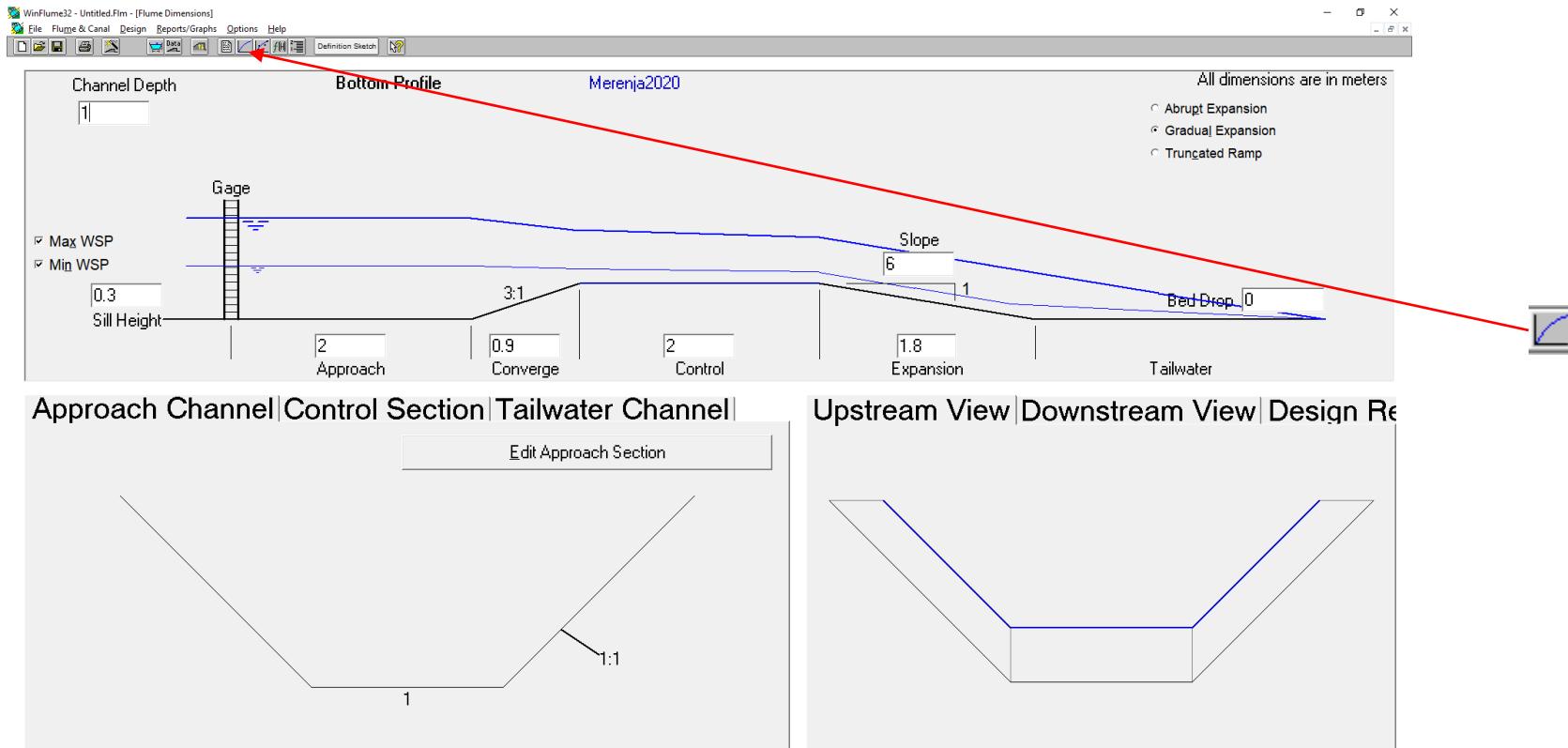
WinFlume – Zazor (Freeboard)

Uslov da visina zida bude za 20% viša od maksimalne kote kako se voda pri max protoku ne bi izlila iz kanala

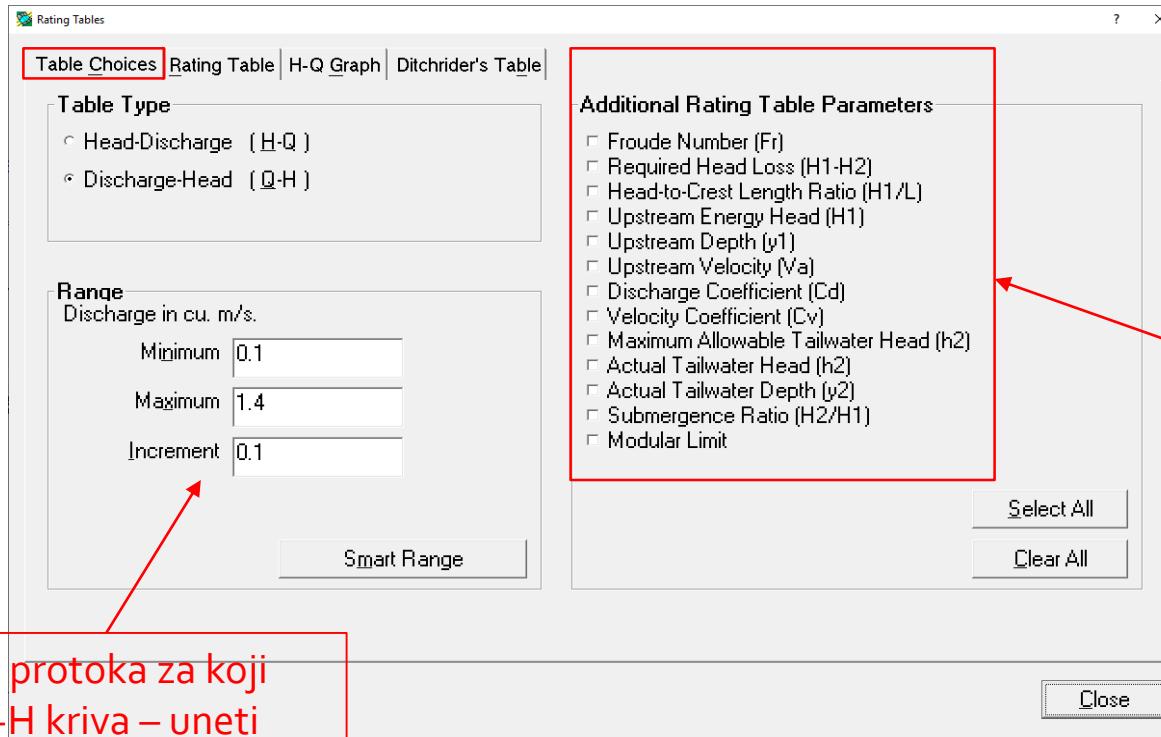
MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Kriva protoka za merno mesto

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Kriva protoka za merno mesto

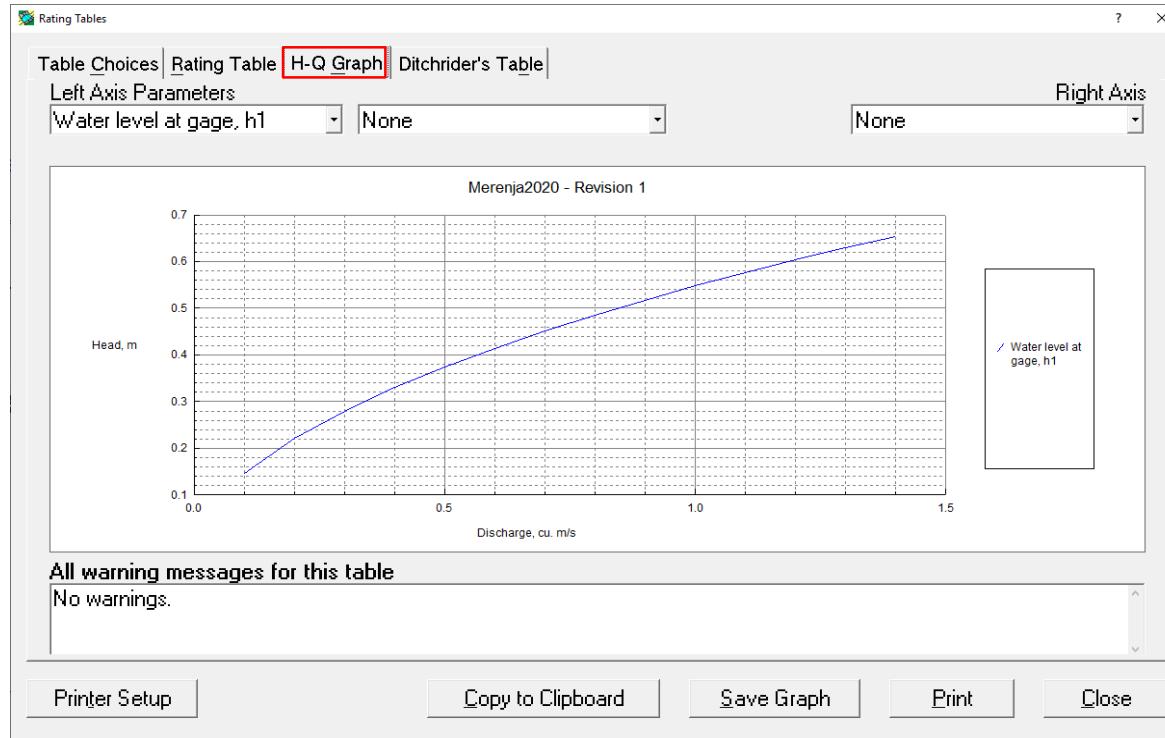

Opseg protoka za koji važi Q-H kriva – uneti svoje podatke

Pored Q-H zavisnosti, na krivoj protoka može da stoji još neka zavisnost

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Kriva protoka za merno mesto

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

WinFlume – Zadatak

Podesiti geometriju mernog suženja i izabrati merni uređaj tako da budu ispunjeni uslovi:

- Suženje ne sme da bude šire ni u jednom delu od kanala
- Da se za ceo opseg protoka i nizvodnih dubina u suženju javi kritčna dubina, tj. nepotopljeno tečenje
- Izborom mernog uređaja da neodređenost merenja protoka bude manja od 2,5% za ceo opseg protoka
- Da u kanalu na mernom mestu bude zazor od 20% od dubine
- Ako je nemoguće obezbiti nepotopljenost suženja, ukopati nizvodni deo kanala tako da se to postigne

MERENJE PROTOKA – MERNO SUŽENJE

Priložiti

- Poprečne preseke kanala i suženja
- Podužni presek kanala i suženja (situacija)
- Opis mernog uređaja
- Krivu protoka na mernom mestu
- Dokaz ispunjenosti projektnih ograničenja
- Po potrebi „crop-ovati“ slike iz WinFlume-a

MERENJE PROTOKA – VENTURIJEVO SUŽENJE

Prednosti mernih suženja za merenj protoka

- Poznata veza između dubine i protoka (lakše meriti nivo)
- Zbog veće brzine u suženju ne može lako da se zapiši
- Stalno merno mesto
- Najpouzdanija praktična metoda određivanja protoka

MERENJE PROTOKA – VENTURIJEVO SUŽENJE

Mane

- Stalno merno mesto
- Zauzima prostor
- Zahteva nepotopljenost suženja (ako se potopi onda moraju da se mere dve dubine umesto jedne)
- Teško je uklopiti u već postojeći sistem (najbolje kad se pravi kad i sistem)

Merenje protoka u otvorenim tokovima – Projektovanje mernog suženja

Merenja u hidrotehnici

6. Vežba

Miloš Milašinović

doc. dr Damjan Ivetić

prof. dr Dušan Prodanović

doc. dr Nemanja Branisljević

